

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.  
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.  
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.  
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



Vårnummer

# Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA



Propagandanummer II 1941

(Säljes till förmån för de Lungsjukas Riksförbund)

Pris 1 kr.

# Stockholms Stads Sparbank

Grundad 1821

Adr.: Fredsgatan 9 - Stockholm  
Tel. Namnanrop



sätter

**STOPP**

för skoslitning!

## Bergshud

är vår nyaste produkt och ett succéläder. Det garvas av utvalt kraftiga och kärnfulla hudar från höglandsboskap och ger ett slitstarkt men dock smidigt läder.

Eder skomakare vet, att det är *idealiskt* för halvsulningsändamål

Halvsula med **BERGSHUD** om Ni sliter skor och vill vara ekonomisk.

Efterfråga

## Bergshud

Tillverkas av:

**AB. WILH. GRÖNVALLS LÄDERFABRIK**  
ÄNGELHOLM

## Prenumerera på

*Status*  
RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA



Pris pr år kronor 5:—

(Lungsjuka erhålla tidskrif-  
ten för 3 kronor)

**STATUS**, som är det enda officiella organet för Sveriges lungsjuka — språkrör för De Lungsjukas Riksförbund — innehåller värdefulla artiklar i medicinska och sociala frågor, inlägg i för de lungsjuka aktuella problem av läkare och lekmän, noveller av våra bästa författare, aktuella kåserier, förströelse i form av korsord och schackspalt — "Patienternas spalt" ej att förglömma, där sanatoriepatienterna själva medarbetar.

**STATUS** är de lungsjukas egen tidning.

**STATUS** äges av de lungsjuka själva.

**STATUS** är pigg, vaken och obunden!

Skydda de friska  
genom att effektivt  
hjälpa de sjuka!

PROPAGANDA-  
NUMMER II. 1941

# Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Redaktör och ansvarig utgivare:  
JOHANNES SANDRÉN

Telefon 41 39 99 Postgiro 154420  
Götgatan 83<sup>II</sup>, Stockholm

"De Lungsjukas Eftervårdskommitté"  
De Lungsjukas Riksförbund

## Dispensärläkaren och fattigvården

Sv. Fattigvårds- och Barnvårdsförbundet har i sitt yttrande över Nationalföreningens utredning i eftervårdsfrågan gjort ett uttalande, som torde vara ägnat att väcka uppmärksamhet, särskilt hos läkare och fattigvårdsmän. Uttalandet — som refereras på annan plats i detta nummer och som gjorts till föremål för en intressant enkät bland dispensärläkare i landet — är uppseendeväckande såtillvida, att det måste karakteriseras som en anklagelse mot landets dispensärläkare för bristande intresse när det gäller sociala och humanitära frågor, enkannerligen beträffande centraldispensärens eget klientel, de arbetsoförmögna lungsjuka, vilka för sin försörjning äro beroende av fattigvården. Fattigvårdsförbundet framhåller nämligen som sin åsikt, att anledningen till att f. fattigvårdsinspektör Wangssons cirkulär till fattigvårdsstyrelserna ang. önskvärdheten av högre fattigvårdsunderstöd åt vissa tuberkulösa — vilket som bekant föranleddes av en framställning från De Lungsjukas Riksförbund — ej medfört resultat och "att de hjälpbehövande tuberkulösa hittills icke alltid erhållit sådant understöd som desamma av många skäl varit berättigade till, måste i hög grad tillskrivas den brist på samarbete som rått och fortfarande råder mellan fattigvårdsstyrelser å ena sidan samt läkare och dispensärer å andra sidan".

Vi nämnde att detta uttalande måste karakteriseras som en anklagelse mot dispensärläkarna. Visserligen nämnes "å ena sidan fattigvårdsstyrelserna och å andra sidan dispensärer" etc., men man får av yttrandet som helhet den uppfattningen, att det dock icke är fattigvårdsstyrelserna, som anses ha mest förbrutit sig. De nämnas väl i sammanhanget mest av opportunitetshänsyn. Man måste nämligen betänka, att Sv. Fattigvårds- och Barnvårdsförbundet — som framgår av namnet — framförallt är *fattigvårdsstyrelsernas* egen organisation.

Vi avstå för vår del från ett kategoriskt partitagande i denna sak. Erfarenheten har visat, att på de flesta

områden ligger skulden till bristande samarbete icke uteslutande hos ena parten, och vi vilja gärna understryka, vad som från läkarhåll ärligt deklarerats vid vår rundfråga i saken: Det har säkert felats och felas fortfarande från båda hållen. Trots detta har man emellertid svårt att bortse från en omständighet, som beträffande samarbetet mellan dispensärläkare och fattigvård synes oss vara av mycket stor betydelse: Medan omvårdnaden om den lungsjuke för läkaren främst måste bli en medicinsk och social, i bästa fall humanitär fråga, måste samma problem för fattigvården *alltid* — fränsett alla sociala och humanitära synpunkter — vara en ekonomisk fråga, en fråga om utgifter för kommunen och för den egna pungen. Vi tro inte, att mer behöver sägas för att kasta ett visst ljus över de lungsjukas understödsfrågor och vad som alltid är av avgörande betydelse för desamma — med eller utan samarbete med dispensärer — nämligen kommunernas anslag till sina fattiga och sjuka.

Vi kunna också vittna om hundratals fall, där en lungsjuk utan arbete och utan krafter att utföra ett sådant, med sanatorieläkarens intyg på fickan uppsökt vederbörande fattigvårdsstyrelse eller fattigvårdsassistent i den övertygelsen, att detta läkarens intyg om att vederbörande är i behov av en hälsosam bostad, av riklig och närande föda och därför icke kan tänkas klara sig på det "vanliga" understödet, skall bli av avgörande betydelse, när det gäller den närmaste framtiden, under konvalescensen och den svåra övergångstiden. Vi kunna vittna om lika många fall, där denna den lungsjukes övertygelse — grundad på förtroende och auktoritetstro till sanatorieläkaren — bytts i den grymmaste besvikelse.

Vi fråga: Var är orsaken till det bristande samarbetet att söka i ett dylikt fall?

Låt oss i rättvisans namn erkänna, att tiden är ond även för de kommunala myndigheterna, att särskilt de

# NÄR SNÅLHETEN BEDRAR VISHETEN

Otillräckliga fattigvårdsunderstöd orsakade upprepade sanatorieresor. — En liter mjölk att drickas under kontroll!

Hur snålheten ofta bedrar visheten kan man av det följande lätt räkna ut. Det gäller en lungsjuk, som i åtta år fått flacka in och ut på sanatorium tack vare att han ej haft möjlighet att vara självförsörjande utan varit hänvisad till fattigvården. Kommunen, där han har hemortsrätt, är en landsortskommun i Stockholms närhet med ganska låg skattekrona.

Vår man insjuknade första gången år 1933 och därpå följde en sanatorievistelse som räckte i tre år. Han skrevs ut, ej som frisk men med en relativt god hälsa. Av fattigvården erhöll han ett understöd av 29 kr. i månaden på vilket han helt skulle försörja sig. Hur detta skulle lyckas kan vem som helst förstå. Efter fyra och en halv månad hade han minskat så pass i vikt att en ny sanatoriekur var av behovet. Denna gång blev det 16 månaders vistelse på sanatoriet. Vid avresan var han vid god vikt och sanatorieläkaren uppmontrade honom med att han hade vissa förutsättningar att kunna bli fullständigt frisk, förutsatt att han kunde få en tillräcklig och väl ordnad konvalescenstid. Men hur skulle han kunna sköta sig med sitt låga fattigvårdsunderstöd? Visserligen höjde fattigvårdsstyrel-

små kommunerna äro svårt nedtryckta på grund av stegrade utgifter till olika ändamål, bl. a. till livsmedelsnämnder och andra kristidsföreteelser, låt oss säga, att det kan hända, att kommunen — om den är liten och fattig — har mycket svårt att uppfylla läkarens begäran, då det gäller omvårdnaden av hans patient. Detta är dock icke något försvar för att landets lungsjuka skola lida nöd och genom återfall i sjukdomen förorsaka städernas, landstingens och statens kassor nya stora utgifter för sjukvård. Det är inte heller något försvar för, att läkaren skall nödgas "stå som en tiggare vid fattigvårdens dörr och be om hjälp åt den sjuke" — för att citera en känd sanatorieläkare, d:r Törnblom i Eksjö.

Det måste bli ett slut på samröret mellan fattigvård och sjukvård, när det gäller vården av de lungsjuka — och f. ö. alla fattiga sjuka — detta är enda vägen ut ur det kaos, som f. n. råder, när det gäller understödsverksamheten åt de lungsjuka. Att skilja på fattigvård och sjukvård — det är en av de första och viktigaste förutsättningarna, om man någonsin skall kunna lösa de lungsjukas eftervårdsfråga.

J. S.—n.

sen understödet till 40 kr. i månaden och fritt husrum; en liten vindskupa som endast gick att bo i under den varmare årstiden. För övrigt var rummet litet och mörkt, med ett ord sagt under all kritik. Han lyckades hålla sig ute i nio månader, då hade han minskat nio kilo och var färdig för en tredje sanatorieresor. På sanatoriet fick han stanna i sex månader och så bar det ut igen till en ny avmagringskur. Begäran om högre fattigvårdsunderstöd blev avböjt och som han ej förut kunnat klara sig på det låga understödet, beslöt han att taga ett tillfälligt arbete, vilket efter en kort tid renderade honom en blödning. Han var färdig för sanatoriet igen. Nu har han efter ett och ett halvt års vistelse där lyckats få sina lungor utläkta och känner sig frisk igen. I vår blir han antagligen utskriven och med en rätt skött konvalescenttid skulle han vara "som en vanlig människa" igen. Men som han är bringad att anlita den omtalade kommunen är det med en viss pessimism han ser på framtiden.

Hur typisk njuggheten hos en del landsortskommuner kommer till uttryck kan nämnas. Vår förut omtalade man anhöll om att få en liter mjölk per dag. Detta skulle beviljas endast under förutsättning att han drack ur mjölken på gården, där den skulle inköpas. Han fick således ej bära hem sin mjölk och dricka, när han ville; han misstänktes för att förskingra mjölkskvätten! Till saken hör att mannen är absolutist, redbar och ärlig. Fattigvården hade ingen som helst anledning att stämpla honom som en slösare, den där kan ej taga vara på sig själv.

Man frågar sig om detta verkligen är sant. Är det möjligt att en människas hälsa riskeras av sådana motiv? Tyvärr är det så, och exemplen kunna mångfaldigas. Kapitlet de lungsjuka och fattigvården är ett sorgligt kapitel, och ett kapitel, som snarast borde avslutas. Den sjukens omvårdnad bör handhas av därtill kompetenta och lämpliga institutioner, ej av en behård fattigvårdsbyråkrati. Ändring härutinnan — och detta snart — är önskvärt inte bara av humanitära utan även nationalekonomiska skäl. Ty denna den sjukens ständiga vandring mellan sanatorierna och fattigvårdsstyrelse blir för samhället en mycket dyrbar historia.

**Ökad tbc-dödlighet i Gävle. — Fördubblad frekvens i Norrköping.** En ökad tuberkulosdödlighet omnämnes i förste stadsläkarens i Gävle, d:r Folke Liljenquist, årsberättelse för år 1940. Denna siffra utgjorde 35 mot 30 föregående år. Av dessa dödsfall äro 23 eller betydligt mer än hälften i åldern 15—20 år.

— På dispensären i Norrköping konstaterades i fjol 102 nya fall av aktiv lungtuberkulos mot 55 året förut. Men om detta betyder att sjukdomen åter skulle vara på frammarsch eller resultatet beror på bättre överblick över sjukdomsområdet, kan ännu icke sägas.

# Bristande samarbete mellan dispensär och fattigvård bidrager till de lungsjukas nödläge!

Fattigvårdsförbundet om understödsfrågan och det Wangsonska cirkuläret. Åtta dispensärläkare svara. — Statens fattigvårdsinspektör: Läkarna bristfälligt informerade om socialvårdsarbete.

## BORT MED SAMRÖRET MELLAN FATTIGVÅRD OCH SJUKVÅRD!

I "Tidskrift för Fattigvård och annan hjälpverksamhet", som utgives av Svenska Fattigvårds- och Barnavårdsförbundet, häfte nr 1 för i år, återfinnes ett referat av Sv. Fattigvårds- och Barnavårdsförbundets yttrande över Sv. Nationalföreningens mot tuberkulos utredning ang. de lungsjukas eftervårdsfråga.

Yttrandet, som ger flera intressanta synpunkter på problemet, på vilka vi för dagen emellertid icke kunna ingå, innehåller bl. a. ett uttalande om frågan om de arbetsoförmögna lungsjukas fattigvårdsunderstöd och därmed sammanhängande omständigheter, vilket torde kunna betecknas som ganska uppseendeväckande.

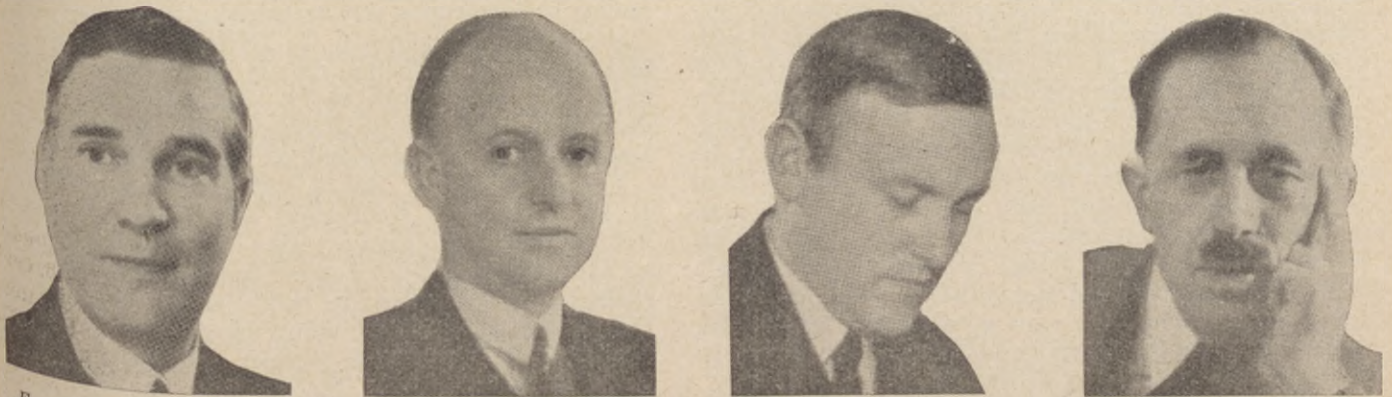
Förbundet framhåller härvidlag inledningsvis, att utredningsmännen understryka, att de hjälpbehövande tuberkulösa ofta äro i behov av högre understöd än andra, exempelvis till rikligare kost, och att det därför är en trängande angelägenhet, att vederbörande myndigheter måtte till fattigvårdsstyrelserna utfärda direktiv, att dessa vid utmätande av understöd till tuberkulösa skola rådgöra med resp. dispensärer och därjämte, att föreskrifter lämnas dispensärerna att göra sig noga underrättade om att den sjuke verkligen erhåller erforderlig hjälp.

Sv. Fattigvårdsförbundet erinrar med anledning av detta uttalande av Sv. Nationalföreningens utredningsmän därom, att sedan betänkandet i eftervårdsfrågan

skrevs, statens inspektör för fattigvård och barnavård utsänt ett cirkulär till fattigvårdsstyrelserna i ämnet. Det var som bekant dåvarande fattigvårdsinspektören Otto Wangson, som tog detta initiativ efter framställning från De Lungsjukas Riksförbund i jan. 1939. Cirkuläret utsändes i juli samma år, och däri framhölls, att fattigvårdsstyrelserna vid sin understödsverksamhet borde i högre grad än hittills överallt skett, taga tillbörlig hänsyn till de faktorer av psykologisk och medicinsk art, som motivera en i viss mån särpräglad behandling av de tuberkulösa lungsjukas understödsproblem samt att ägna uppmärksamhet åt det av De Lungsjukas Riksförbund framförda önskemålet, att de därtill lämpade lungsjuka, där så vore möjligt, erhöles hjälp till yrkesutbildning.

De Lungsjukas Riksförbund har tyvärr — senast vid en landsomfattande undersökning sommaren 1940 — kunnat konstatera, att detta fattigvårdsinspektörens cirkulär tydligen haft mycket ringa inflytande på fattigvårdsstyrelserna — särskilt i landsorten — och vi ha ansett detta förhållande lika anmärkningsvärt som föga hedrande för landets fattigvårdsfolk.

Nu kommer emellertid Sv. Fattigvårds- och Barnavårdsförbundet i sitt yttrande över Nationalföreningens utredning med ett meddelande, en förklaring, på dessa sakernas tillstånd, vilket är ingenting mindre än



Fr. vänster till höger: Statens fattigvårdsinspektör, byråchefen Ali Berggren, dispensärläkarna H. Belfrage, Göteborg, E. Forsgren Svenshøgen och W. Mascher, Mälilla.



Fr. v. till höger: dispensärläkarna B. Moraeus, Hällnäs, Eilert Selander, Malmö, Åke Törnblom, Eksjö och E. Törnell, Borås.

en ren anklagelse mot dem, det vederbör. Förbundet framhåller nämligen, att *anledningen till att de hjälpbehövande tuberkulösa hittills icke alltid erhållit sådant understöd som desamma av många skäl varit berättigade till, måste i hög grad tillskrivas den brist på samarbete som rått och fortfarande råder mellan fattigvårdsstyrelser å ena sidan samt läkare och dispensärer å andra sidan.* Enligt förbundets åsikt är det av synnerlig vikt, att ett samarbete kommer till stånd, då man härigenom säkerligen kan förvänta en ganska betydande förbättring för de hjälpbehövande tuberkulösa. Särskilt skulle genomförandet av ett utredningsmännens förslag att till centraldispensärerna skulle knytas särskilda kuratorer avsevärt underlätta ett samarbete.

#### Statens fattigvårdsinspektör: Kontakten mellan läkare och fattigvård saknas ofta.

Tidskriften Status har låtit detta Fattigvårdsförbundets uttalande gå vidare till ett flertal centraldispensärläkare i hela landet med förfrågan om vederbörandes syn på saken. Denna anklagelse för dåligt samarbete har ju gjorts av ett förbund, som i viss mån måste anses representera landets fattigvårdsmyndigheter, och det torde under sådana omständigheter vara riktigtast att låta den andra parten i målet — dispensärläkarna — först komma till tals.

Dessförinnan ha vi emellertid vänt oss till statens nuvarande inspektör för fattigvård och barnavård, byråchefen i Socialstyrelsen, Ali Berggren, som ytterligare ville understryka Fattigvårdsförbundets syn på frågan om samarbetet mellan läkare och fattigvårdsmän. Det måste konstateras, säger byråchefen Berggren, att Fattigvårdsförbundet är inne på rätt spår, då det gäller att finna den främsta orsaken till förefintliga brister i den socialvård, som är särskilt intimt sammankopplad med hälsovården. Kontakten mellan t. ex. fattigvårdsstyrelser och läkare saknas ofta helt enkelt, och detta inte bara då det gäller tuberkulosvården. Inom barnavården kan man göra samma iakttagelse; mer än en gång ha vi erfarit, att samarbetet mellan läkare och barnavårdsmän är obefintligt.

Vari orsaken härtill är att söka, torde man kunna skönja i flera omständigheter. En sådan är utan tvivel

läkarnas, särskilt kommunal- och dispensärläkares, stora arbetsbörda, en annan är utan tvivel läkarkårens bristfälliga information om vår sociallagstiftning och om det praktiska socialvårdsarbetet. Man har rättvisligen också att erinra om den ej sällan bristfälliga förståelsen från socialvårdshåll för värdet av en nära kontakt med läkare.

#### I Köpenhamn deltagar fattigvårdsdirektören i tuberkulösa läkarnas konferenser.

De dispensärläkare, vi tillfrågat, ha delvis en känsla av, att allt inte är som det borde vara i denna viktiga angelägenhet, delvis anse de samarbetet med fattigvårdsmyndigheterna i stort sett gott. Utan vidare torde kunna förutsättas, att de missförhållanden, som kunna råda i ifrågavarande avseende, äro minst i de större städerna, där de tekniska och ekonomiska förutsättningarna äro större och där socialvården alltid ägnas större offentlig uppmärksamhet.

D:r Folke Wallén i Stockholms stads tuberkulosbyrå förklarar sig sålunda ha övervägande goda erfarenheter av samarbetet med huvudstadens fattigvårdsmän, och biträdande dispensärläkaren vid Dispensärcentralen i Göteborg, d:r Harald Belfrage, anser även samarbetet i allmänhet gott. Möjligen är kontakten mellan tuberkulosläkare och fattigvård intimare i Stockholm, och givetvis vore det önskvärdt, att många lungsjuka erhöles högre understöd från det allmänna. Härvidlag ha de kommunala myndigheterna emellertid utfärdat direktiv, som måste följas.

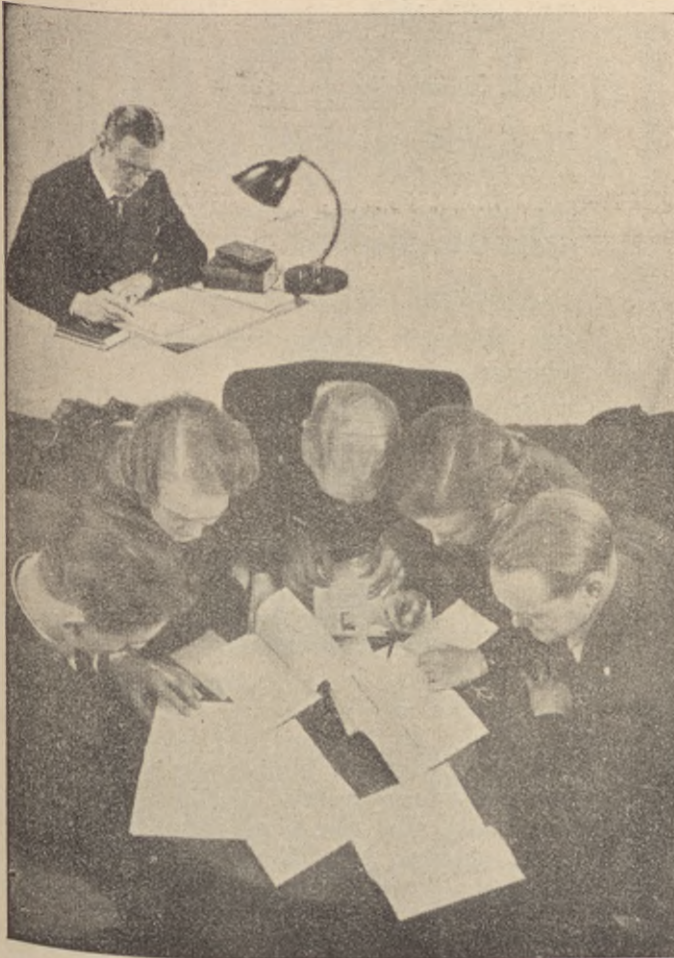
Som ett exempel på, hur en god kontakt kan nås mellan socialvården och de tuberkulosvårdande myndigheternas målsmän vill d:r Belfrage framhålla förhållandena i Köpenhamn, där de kommunala tuberkulosläkarna varje vecka ha ett sammanträde, vari stadens fattigvårdsdirektör deltagar. Men så är ju också Danmark ett föregångsland på socialvården områden.

Föreståndaren för Malmö stads dispensär, överläkare Eilert Selander framhåller, att problemets svårslöslighet främst torde vara att söka i den omständigheten, att fattigvårdsväsendet å ena sidan och dispensärverksamheten å den andra äro institutioner, som organiserats var för sig och utan anknytning till varandra. Det förefaller mig emellertid — säger d:r Selander — som om de lungsjuka här i Malmö hade det bättre än i många andra städer, och på samarbetet med fattigvård.

(Forts. sid. 32)

# Studieintresse och studieämnen

Av MANFRED NORBERG



Det fria och frivilliga folkbildningsarbetets förespråkare talar ofta om att "väcka studieintresset". Därav kan man dra den slutsatsen, att studieintresset är något som är nedärvt hos varje individ. Man räknar med att kunskapsstörst och bildningshunger finnes åtminstone hos varje kulturmänniska och bara väntar på att bli väckt ur sin Törnrosasömn.

Vi har för vår del inte anledning att bestrida sanningen av detta påstående, utan måste i stället ställa frågan: hur skall man på lämpligaste sätt väcka detta studieintresse? Naturligtvis finns det många olika vägar som leda till målet, men till de säkraste och effektivaste kan man nog räkna den att påvisa behovet av ökade kunskaper och bildning. Därvid får man taga begreppet "bildning" i dess vidsträcktaste betydelse.

Men är då detta fria folkbildningsarbete nödvändigt? Man kan tycka, att skolunderbyggnadens höga standard i vårt land med barn- och ungdomsskolor, folkhögskolor, yrkes- och fackskolor och tekniska utbildningsanstalter av alla slag och utbildningen av dess lärarkrafter, som tillsammans torde dra en årlig kostnad för stat och kommun av över en 1/4 miljard kro-

nor, skulle göra alla andra ansträngningar överflödiga. Den fast anställda lärarestaben torde i närvarande stund snarare över än understiga 40 000 personer.

Det allmänna svarar alltså för en stor bred allfarväg fram till målet — en alla befolkningsskikt omfattande folkbildning. Men är då inte alla rimliga anspråk på folkbildning redan fyllda? Svaret blir ett klart — nej. Med all respekt för den fostrargärning, som skolans män och kvinnor utföra, lämnas ändå luckor i ungdomens intellektuella och praktiska utbildning. Behovet av bildningsmöjligheter vid sidan om och i anslutning till samhällets officiellt påbjudna har i alla tider gjort sig gällande.

Stora frivilliga offer och personliga insatser kommer alltid att behövas och nya vägar banas. Våra lagstiftare och pedagoger må ge hur frikostig utportionering som helst av andlig näring, så blir det ändå bara ransonering och det kommer alltid att behövas extra ransoner för att fylla det individuella behovet.

Här sätter vi alltså inte i fråga det frivilliga studiearbetets *nödvändighet*, utan frågan gäller närmast hur studiearbetet skall planläggas och bedrivas och de studieämnen som i första hand böra beaktas.

I en tidigare artikel i denna tidskrift har redogjorts för de bildningsmedel som stå till buds i detta avseende. Valet mellan studiecirkelformen eller individuella studier är i viss mån beroende av ämnesvalet, och lokala förhållanden. Här gäller det i regel vuxet folk som kanske har ett flertal år i förvärvslivet bakom sig varför studieformerna och kunskapsmeddelelsen måste anpassas därefter. Detta måste nogsnamt beaktas därför, att framgången är i allra högsta grad beroende därav. De stora bildningsförbunden har en rik fond av erfarenhet i studiearbetets olika former som vi inom vårt förbund bör dra nytta av. Vårt förbunds ledning står även i kontakt med bildningsförbundens centralledningar. Detta hindrar inte, att även lokalt samarbete bör inledas. A. B. F:s studiecirklar, bibliotek och föreläsningkurser står öppna även för vårt förbunds medlemmar. Arbetarnas Bildningsförbund består ju som bekant av ett stort antal riksförbund. Landsorganisationen, med praktiskt taget alla fackligt organiserade i vårt land, är kollektivt ansluten. Likaså Kooperativa Förbundet, Socialdemokratiska Partiet och Ungdomsförbundet m. fl. förbund äro anslutna dit. Ett mycket stort antal av vårt förbunds medlemmar äro alltså redan medlemmar i A. B. F. och därigenom delaktiga av dess bildningsorgan.

Valet av studieämne är helt beroende av den studieintresserade själv. Att genom propaganda uppgiftera intresse för ett visst ämne kan man mycket väl göra och även lyckas med, men man får då ofta riskera en viss avfallsprocent under studiernas gång. Agitationen



## \* KVÄLL I DYMMELVECKAN \*

Tryggt sova ungsfogens furor  
som barn bredvid sin mor,  
men klarvaknet ligger gölens  
jätteöga och glör.

Med sin iris av gråa gungflyn,  
sin pors och starr därintill  
stolt in i kvällningen stirrar  
dess blänkande svarta pupill.

Milsvid sträcker sig mossen  
oändligt öde och tom.  
Gällt skär över vidden ropet  
från gölens ensliga lom.

Men högt över allt sig reser  
urskogens katedral.  
Ur djupa pipor stiger  
påskens ljusa koral.

Och som minnen från digerdöden  
skymta likt bölder och ärr  
fläckigt i dälderna strödda  
iskalla höljer och kärr.

Här slumrar det orörda sekler  
av istid och hedenhös,  
och alltjämt i blåsiga nätter  
släpps Odinsjakten lös.

Saga och sägen stiger  
med flyttblock och kummel mot skyn,  
tidernas andedräkt ryker  
ur den bottenlösa dyn.

Osvald Lindsten

bör i främsta rummet inrikta sig på att sammanföra de som ha ungefär samma intresse för att gemensamt besluta om studieämne. Att här ge några bestämda råd i ämnesvalet är inte möjligt, utan vi får inrikta oss på att ge några allmänna synpunkter.

Ett flertal fackförbund lämnar stipendier och bidrag till sina medlemmars studiearbete, såväl till studiecirklar som för enskilda studier. I regel förutsättes att studierna sker genom korrespondenskurser eller under lärarens ledning. Ämnesvalet är även begränsat till vad man ur organisationssynpunkt räknar till "nyttiga" studieämnen. Man vill ha en viss återbärning på anslagen i form av dugliga funktionärer inom förbunden. Därom är intet att säga, möjligen att gränsen för studieämnena skulle göras vidare.

Bland de studieämnena som komma i fråga äro språk, föreningskunskap, matematik, föreningsbokföring, samhällskunskap, socialpolitiska och socialekonomiska frågor. Alla dessa ämnen kunna rekommenderas som nyttiga och behöfliga även ur rent personlig synpunkt. Med språkstudier avses här i första hand vårt modersmål. Behovet av ökade kunskaper i vårt eget språks behandling framförallt i skrift, är mera påtagligt än man skulle kunna tro med hänsyn till vår utmärkta skolbildning.

För snart 10 år sedan företog adj. Carl Cederblad i Uppsala en undersökning i vad mån den manliga ungdomen i bevaringsåldern kunde i skrift återge intryck och minnen av vad de lärt i skolan. Resultatet av denna undersökning, som sedermera bearbetats under medverkan av Eva Wennerström-Hartmann, utkom under hösten i bokform med titeln *Bevaringssvenska*. Boken är intressant men ger ett mycket beklämmande intryck. Huruvida undersökningens resultat är fullt

överensstämmande med våra 20-åringars allmänbildning lämnas därhän, men den blottar icke förty oanade brister i förmågan att i någorlunda korrekt svenska uttrycka sig i skrift och ur minnet plocka fram data, årtal och sakuppgifter som lärts i skolan. Den som deltagit i arbetet inom olika slag av organisationer vet hur ofta brister i språkets behandling varit ett hinder i arbetet.

Korrespondensinstitutet har utmärkta kurser i svenska språket för studiecirklar. Förutom fullständiga kurser finnes även mindre omfattande. En språkkurs kan även med fördel uppdelas i etapper såsom rättsskrivning, uppsatsskrivning (stilistik), sats och form-läran o. s. v.

Inom patientföreningar och konvalescentföreningar bör utrönas om intresse för studier finnes. Ordna då ett sammanträffande och diskutera saken, samt bilda en cirkel för det ämne som de flesta intressera sig för. Skulle olika önskemål om studieämne göra sig gällande kan flera cirklar bildas. En cirkel bör dock bestå av minst fem medlemmar. Utse en studieledare som får uppdraget att sköta korrespondensen, insända avgifterna och ordna med studiesammankomsterna. Vid korrespondenscirklar erhåller varje deltagare ett exemplar av studiebreven samt litteratur- och studieanvisningar. Först behandlar cirkeln studiebreven på cirkelmöte, varefter varje medlem repeterar det genomgångna och utarbetar svar på frågorna. Dessa svar jämföras på nästa cirkelmöte och ett gemensamt svar utarbetas och insändes till institutet för granskning.

De av vårt förbunds medlemmar som äro fackligt organiserade, böra hos sina respektive fackföreningar göra framställningar om studiebidrag. Använd konvalescenttiden för studier!

# från FÖRBUNDSARBETET

Inför årets förbundsmöte.

Hålles den 10—11 maj i Stockholm.



Förbundsordf. E. Frithiof.

Den 10 och 11 maj samlas åter landets lungsjuka till gemensamma överläggningar i Stockholm. Det är De Lungsjukas Riksförbunds fjärde årsmöte, som då hålles, och inför detsamma ha vi vänt oss till Förbundets ordförande, Erik Frithiof, med anhållan om ett uttalande om vid förbundsmötet aktuella frågor.

Vi kunna med tillfredsställelse konstatera — framhöll hr. Frithiof — att Förbundet under det gångna året gjort nya landvinningar, såväl inåt som utåt. Flera nya föreningar ha ingått som medlemmar och nya konvalescentföreningar ha bildats under Förbundets egid. En rad sociala, för de lungsjuka vitala frågor, ha varit föremål för styrelsens behandling — främst märkes då Förbundets yttrande över Nationalföreningens utredning angående de lungsjukas eftervårdsfråga. Vidare må erinras om vår uppvaktning hos Folkhushållningsministern med hemställan om ökad tilldelning av livsmedel, främst matfett, åt lungsjuka samt rabatter å vissa livsmedel åt medellösa och mindre bemedlade lungsjuka.

Det har alltså arbetats inom Förbundet, och arbetet har även medfört många goda resultat. Därmed är dock icke sagt, att förbundsarbetet varit fritt från brister — att det varit ett idealiskt sådant. Idealisk är ingen, men det är vår plikt att i största möjliga mån kämpa på för och framemot idealet. Det är också i känslan härav vi inleda 1941 års förbundsarbete.

Årets förbundsmöte kommer senare än vanligt — tidigare har det hållits i februari—mars. Vid utvidgat V. U.-sammanträde i januari i år beslöts emellertid, att förlägga 1941 års förbundsmöte till den 10—11 maj, det-

ta med hänsyn till den — särskilt för oss lungsjuka — under de första vårmånaderna otjänliga väderleken. Beslutet har även hälsats med tillfredsställelse av lokalföreningarna. Det är nu också att hoppas, att så många föreningar som möjligt bli representerade vid förbundsmötet. En fulltalig representation är av oerhört stor betydelse såväl för Förbundet i dess helhet som för lokalföreningarna, detta behöver väl knappast framhållas. För att underlätta representationen har V. U. i cirkulär till medlemmarna föreslagit fördelning av resekostnaderna. Vi äro övertygade om, att detta skulle ge de av våra föreningar som ha långa och dyrbara resor till Förbundsmötet, större möjligheter att klara utgifterna i samband med detsamma.

Med energi och omsorg skola vi nu förbereda alla de frågor, som skola förekomma vid årsmötet. Gör varje förening, varje enskild medlem sitt bästa, kommer säkerligen också 1941 års årsmöte att bli givande och fruktbarande för de lungsjukas sak.

## Medelpads lungsjukas konvalescentförening

hade den 27 februari sitt första årsmöte i Folkets hus C-sal i Sundsvall. Mötet inleddes av föreningens ordf. Gottfrid Eriksson, Sundsvall, som hälsade de närvarande välkomna. Till att leda årsmötets förhandlingar valdes Gustaf Jansson, Essvik. Styrelse- och revisionsberättelser förelades årsmötet till behandling.

Av styrelseberättelsen framgick bl. a. att föreningen, som bildades den 5 sept. 1940, är den första och enda i sitt slag av sammanslutningar för lungsjuka konvalescenter i Norrland. Föreningen har anslutit sig till De Lungsjukas Riksförbund.

Ett tidigare mötesbeslut om tillsättande av föreningsombud i varje socken hade icke kunnat förverkligas emedan föreningen ännu inte hunnit få tillräcklig anslutning av medlemmar. I syfte att göra föreningen mera känd hade införts artiklar rörande dess syfte och ändamål i samtliga ortstidningar, som välvilligt ställt utrymme till förfogande. Dessa insändare innehöll vidare en appell till fattigvårdsmyndigheterna att taga under allvarlig prövning att giva sådana lungsjuka konvalescenter som för sin försörjning äro i beroende av det allmänna en ordentlig kompensation för dyrtiden. Så vitt hittills kunnat bedömas, har föreningen och de syften den företräder, mötts med förståelse av såväl allmänheten som de lungsjuka i Medelpad. Medlemsantalet som vid starten utgjorde 26 medlemmar utgjorde vid årsskiftet 82.

Styrelse- och revisionsberättelserna godkändes enhälligt och den avgående styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet. Bland viktigare beslut kan nämnas att årsmötet beslöt att gå in för ökad propaganda för föreningen, främst genom spridandet av "Status", Riksförbundets tidskrift.

Till representant vid Riksförbundets årsmöte i Stockholm valdes Sixten Hammarberg, Ljustorp, med Ivar Eriksson, Svartvik, som suppleant.

Den nya styrelsen fick följande sammansättning: Gottfrid Eriksson, Sundsvall, ordf. Styrelseledamöter i övrigt: Karl Pettersson, Fredrik Ångman, Gustav Malmkvist och Elsa Eriksson, Sundsvall, Berta Melin, Selånger, och Sixten Hammarberg, Ljustorp. Styrelsesuppleanter: Karl Erik Engström och Liss Norrbom, Sundsvall, Hilma Westin, Fagervik och Dagny

Öberg, Selånger. Revisorer: Uno Alsterberg, Sundsvall, och Gustav Jansson, Essvik. Ersättare: Ivar Eriksson, Svartvik, och Henning Monukander, Selånger.

Ekonomiutskott: Karl Gustaf Lundkvist, Vivstavarv, Anna-Lisa Lindgren, Sundsvall, Ingrid Höglund, Indalsälven, och E. Asklöv, Sundsvall.

Årsmötet avslutades av tjänstgörande ordf. Gustav Jansson, Essvik, som i ett varmhjärtat anförande manade medlemmarna till att enigt sluta upp kring sin organisation och medverka till att göra den till vad den är avsedd att bli: En effektiv organisation för tillvarantagande av Medelpads lungsjukas intressen.

Årsmötet, som präglades av stort intresse och en allt igenom god stämning, var besökt av ett femtiotal personer från olika delar av Medelpad.

## FLIS årsmöte.

FLIS, Föreningen för Lungsjuka i Stockholm, höll sitt första årsmöte fredagen den 21 mars i Folkets hus D-sal, varvid ca 150 medlemmar voro närvarande. Styrelse och revisionsberättelserna godkändes och ansvarsfrihet beviljades styrelsen för 1940 års förvaltning.

Av verksamhetsberättelsen framgick bl. a., att föreningen under år 1940 hållit 7 allmänna möten och styrelsen 11 sammanträden, samtliga protokollförda.

Föreningen bildades den 9/5 1940 i Folkets hus V-sal vid sammanträde med ett 20-tal personer. Därvid utformades föreningens program och stadgarna antogs. Medlemsstocken har sedan stigit oavbrutet för att vid årsskiftet omfatta omkring 200 personer.

På initiativ av FLIS har Riksförbundet hos Folkhushållningsdepartementet anhållit om större tilldelning av och högre rabatter på för lungsjuka viktiga, nu ransonerade livsmedel.

Vid styrelsemöte 12 maj beslöts främja medlemmarnas intresse för studier, genom att anordna studiecirkel och föredrag av läkare m. fl. i mentalhygieniska frågor. En studiecirkel har startat, nämligen i föreningsorganisation och mötesteknik omfattande ett 15-tal medlemmar.

Red. J. Sandrén har på allmänt möte den 12 aug. redogjort för De Lungsjukas Riksförbunds utredningskommittés yttrande ang. Svenska Nationalföreningens mot tuberkulos allmänna utredning för ordnandet av de lungsjukas eftervårdsfråga, och d:r G. Neander talade den 16 dec. över ämnet "Folksjukdomen tuberkulos", vilket beledsagades av Nationalföreningens stora film i ämnet.

På initiativ av styrelsen startades i mitten av november en insamling av varor m. m. och inalles erhöll föreningen 180 paket, vilka utdelades som julklappar vid julfesten den 5 januari 1941.

Till ordf. och kassör omvaldes herr Erik Holmgren resp. Herman Kraft och till sekr. nyvaldes Albert Fredin. Till övriga styrelseledamöter utsågs fru Maj-Britt Stern, hr Nils Gustavsson, fröken Britta Segermark och hr Evert Andersson, de två förstnämnda nyvalda.

Till revisorer omvaldes herr Axel Nilsson och Arvid Stühr.

Vid årsmötet inröstades ett 20-tal nya medlemmar.

Efter årsmötet uppfördes en livligt uppskattad kabaré av artister från Medborgarhusets Teater under regi av hr Rolf Tourd.

O—

### FÖRENINGSANNONSER

#### F. L. I. S.

(Föreningen för Lungsjuka i Stockholm)

Expeditionen hålles öppen varje måndag  
kl. 6—8 e. m.

Folkets Hus (Barnhusgatan 14, Rum K.,  
1 tr. upp i gathuset.)

**Bliv medlem!**

#### “SAKO”

(föreningen sanatoriekonvalescenter i Stockholms  
norra förorter.)

Bliv medlem i denna förening.

Ring 28 10 55, 28 36 21

#### Medelpads Lungsjukas Konvalescenförening

SUNDSVALL

(Folkets Hus, 1 tr. Expedition 3)

Expeditionen hålles öppen onsdag och lördag  
kl. 12—2.

**Bliv medlem!**

En ny metod för tuberkulosundersökning har man praktiserat på de värnpliktiga vid årets inskrivningar. Man har använt den s. k. skärmbildsfotograferingen, en förbilligad röntgenbild. I stället för att fotografera med en stor röntgenfilm, nyttjar man en särskild apparatur, så att man får en liten bild, vilken sedan förstoras upp på en fosforescerande skärm. Bilden kostar blott några ören i stället för det vanliga priset av flera kronor för en röntgenfotografering. Undersökningarna kunna också på synnerligen kort tid. Ungefär 200 personer kunna fotograferas på en timme.

I stockholmsdistriktet har man på detta sätt undersökt ett 100-tal man och för närvarande pågå dylika prov i större skala i norrbottendistriktet, där tuberkulosen av gammalt har en stark härd. Resultaten av undersökningarna äro ännu ej klara.

Anslag för gasbehandling av tbc-sjuka. Hälsovårdsnämnden i Hälsingborg hemställer på förslag av dispensläkaren, d:r Brunk i Hälsingborg, hos stadsfullmäktige om ett förslagsanslag å 2.000 kr. för gasbehandling av obemedlade lungsjuka i staden.

Göteborg har nu köpt Romanäs. Stadsfullmäktige i Göteborg beslöto vid sammanträde den 6 mars att Göteborgs stad skall övertaga Romanäs sanatorium och anvisade samtidigt 323.595 kr. till täckande av de kostnader, som äro förbundna med köpet. Beslutet fattades med 38 röster mot 16 och föregicks av en livlig debatt.

# Påsktid

Av  
Thomas



Det råder en underlig stämning på sjuksalen. Det är skärtorsdag och i morgon börjar påskhelgen på allvar. Sjuksystrarna gå omkring och ordna. De se hemlighetsfulla ut. Det äro de alltid, när en helg stundar. De gå och planera angenäma överraskningar för oss patienter. Nu ser jag att de pyssla med nyutsprucket björklöv, påskliljor och små gula dunbollar, som skola föreställa kycklingar.

Det verkar som om systrarna voro minst lika glada och förväntansfulla inför resultatet av sitt arbete, som vi patienter äro. Den underliga stämningen definierar jag bättre nu. Den utgöres av hemtrevnad och omtänksamhet.

I många lyckliga hem, i vårt land råder just nu samma goda, sanna stämning. Det ombonade, det lugna och trygga — det är hart när oskattbart att äga detta.

— För en gångs skull, kamrat, tänk inte på kriget och allt eländet ute i världen.

Det är min andliga broder, som avbryter mig i min tankegång.

— Det stundar ju till helg, fortsätter han.

Nu är snart diskussionen i gång. Sjuksalens äldsta, den gamla vithåriga smeden Karlsson, som är lika vis och lika god, som han ser ut, säger:

— Men har ni tänkt på, varför vi fira denna helg? Jo, till minnet av den frihetspredikare och den sanningssägare, som dog på korset. I morgon är det långfredagen. Det var en lång lidandets dag för honom.

— Näja, säger jag, men den mannens lidande och död ledde ju till uppståndelse och jublande glädje. Hur blir det för oss, vi som — — —

Nej, vi skulle inte tala politik och inte religion heller. Det var en överenskommelse, som vi gjort en gång för alla. Under denna vår lidandets tid på sjuksalen, hade vi lärt att förstå varandra och att respektera varandras åsikter. Vi kunde konstnär att tiga tillsammans. När man lärt sig det, då kan man knyta vänskapsband, som hålla inför stora påfrestningar.

Jag ligger tyst och ser hur skymningen kommer sakta smygande. Jag ser, att det är våren, som är i antågande. Sådana

här mjuka blå skuggor kan endast en tidig vårdag ge. På en gren ute i sjukhusparken sitter en talgoxe. Och hör — han kommer med den första litet osäkra vårvisslingen! Det är lockropet, parningsropet. Han får svar från honan. Han är förstådd och nu sjunger han på sitt enkla sätt en hyllning till våren, till kärleken, till *Livet*.

— Så tysta ni är här inne på salen, säger en av systrarna. Ni ligger väl inte och blir sentimentala? Har farbror Karlsson slut på alla sina roliga historier?

— Nog kan jag berätta historier, sade Karlsson. Men då får allt syster gå ut, för det är inte historier för små fina fruntimmersöron.

Karlsson kluckar belåtet och plirar illmarigt mot syster.

Hon suckar lätt och säger:

— Den där Karlsson! Att han aldrig kan lägga bort sina pojkfasoner!

— Det är inte lätt, må syster tro. Nu när det är vår.

Och så gå våra tankar till våren igen. Samtalet blir livligt.

— Jag blir snart utskriven från sjukhuset. Jag ska gräva om hela mitt koloniland. Jag ska sätta mycket rotfrukter och grönsaker. Jag åt sällan sådant förr, men jag har lärt mig sätta värde på sådant här på sjukhuset.

— Min kompis skriver till mej och säger, att han mixtrat ihop ett gengasaggregat för motorbåten. Vad säger ni om det, gubbar! Tänk er en söndagsmorgon klockan fyra på en ö i skärgården. Nystekt abborre, nubben — nej, jag sa inte det men jag tänkte på det.

I Roslagens famn på den blommande ö — — —

Min älva, du dansar så lyssnande tyst — — —

Den skälver din barnsliga hand som jag kysst och valsen förklingar i moll.

— — — — —  
I moll!? Nej! Nu gå våra tankar i dur! Nu längta vi, nu se vi våren komma. Nu kommer solen, nu kommer glädjen, nu kommer hälsan!

Allt detta goda goda unnar jag mina kamrater i påsktid.

# RALLARETAG

Av  
Einar Mark



Det går många historier om forna dagars svenska rallare. Han har med åren fått något av en hjältegloria omkring sitt mer eller mindre skönlockiga huvud. Nå, med glorian hur som helst, en bragd var det han utförde. Vårt land står i tacksamhetsskuld till honom. I ett land med stora avstånd och väldiga ödebygder bli järnvägarna — vid sidan av de stora bilstråken — de pulsådor, förutan vilka samhällskroppen inte skulle fungera så som den dock gör det, även i krigs- och kristider.

Att rallarlivet var (och är!) hårt, det torde i detta nu vara tillräckligt omvittnat. Den som ville bli rallare, måste vara av extra gott virke. Bleknosar och gnällmånar hade inga som helst möjligheter att göra sig gällande i ett gäng, som uteslutande bestod av resliga, axelbreda och nävstarka karlar. Ofta hände det väl, att rallarna i känslan av sin fysiska överlägsenhet foro litet för vårdslöst fram. Rallarens väg genom Sveriges långa land kännetecknas inte bara av storvulna arbetsbragder. Det begicks nog övergrepp och överilade handlingar också. Rena våldsdåd ha dock förekommit mycket sparsamt. Såvida man inte räknar ett eller annat slagsmål dit förstas. Möjligheterna till sådana fanns det gott om, förutsättningar också. Förhållandet till ortsbefolkningen var inte alltid det bästa. Men det berodde i allmänhet på ortsbefolkningen själv. Pojkarna i socknen voro, med all rätt naturligtvis, både rädda och måna om sina jäntor. De hade nog orsak till det. Hur trogna och sedesamma jäntorna än voro under normala förhållanden, så kunde det inte hjälpas, att de föllo till föga ibland, när ett gäng starka och levnadsfriska karlar stormade in i byarna. Det svagare könet har enligt uppgift alltid varit sådan! Byborna opponerade sig naturligtvis mot intrånget. Rallarebusar! Och så blev det slagsmål med åtföljande blodvite. Historien omnämner inte ett enda fall, där rallarna tagit stryk. Det sägs inte som ett förhållande av den råa styrkan, det bara är så. Ännu i dag berättar man i de avlägset liggande byarna om vilka dunderkarlar de voro, dessa rallare. Här och var i bygderna finns det nog också pojkar och flickor som inte likna den övriga befolkningen varken till sätt eller utseende. Det är ättlingar av vida farande rallarvikingar.

Men den gamla s. k. goda tidens rallare hade inte bara fel utan också förtjänster. Stora förtjänster till och med. När rallaren var som bäst, var han en grann representant för den ärlige svenske arbetaren. Kamratskap och renhårighet var hans

valspråk. Därtill kom ett okuvligt frihetsbegär och ett omutligt rättfärdighetskrav. Det finns många bevis på hur rallaren uppträdde som den fattiges och rättslöses beskyddare. Ett av bevisen följer här nedan. Det är mer än femtio år nu, sedan det begav sig.

\*

Ett fullt kapitel i svensk historia bär rubriken "baggböleriet". Det kapitlet handlar om svenska sågverksindustriens cyklonartade uppsving, men det handlar också om luredrejerier av stora mått. Sågverksbolagens hejdukar reste land och rike omkring med späckade plånböcker och fyllda brännvinskaggar. De lurade de godtrogna bönderna att sälja sina skogar för en spottstyver. Och sedan började en rovhuggning som totalt kunde ödelägga förut rika bygder.

Brännvinsorgier, konkurser och självmord följde i baggbölerians spår. Gårdar ödelades och fingo förfalla, och med möda brutna, bördiga tegar fingo ligga för fåfot.

Genom en så härjad bygd skulle järnvägen dragas fram. Med rallarnas ankomst vaknade bygden till nytt liv. Den ut-sugna befolkningen fick tillfälle att förtjäna pengar genom att hyra ut rum åt rallarna och deras förmän, och handelsboden blev på nytt bygdens centrum. Det var mycket pengar som sattes i omlopp.

I byn fanns en backstugusittare. De yngre bland oss veta kanske inte, vad som menades med det. Backstugusittaren ägde ingen jord. Han gick som hjälparbetare hos de jordägande bönderna och förtjänade uselt. Stugan han bodde i hade han byggt sig själv. Det var snarare en jordkula än en stuga. Han grävde in sig i en backe och täckte kulan med ett tak. Fönster fanns det inte alltid i dessa "bostäder". En grovt tillyxad dörr stängde kyla och oväder nödortfittigt ute. Man kan lätt tänka sig in i, hur en sådan familj fick leva. Det blev bleka, kläna barn som växte upp i det hemmet. Och tuberkulosen var inte långt borta.

Det var den inte heller i det här fallet. Mannen själv var en stor och stark karl, och för sin del hade han sluppit undan. Men både hustrun och barnen gingo och hostade för jämnan. Magra och orkeslösa voro de — naturligtvis undernärda också! — så symptomen kunde ingen ta miste på. Några statens sanatorier fanns det väl knappast på den tiden, i varje fall inga barnsanatorier. Och att kommunen skulle ingripa på något sätt.

(Forts. sid. 21)

# Eldaren från "Hoppet"

Av

BÖRJE VESLEN



Han kommer till staden med morgontåget från Rouen, något bagage har han inte med sig, men han tar in på ett av de små hotellen i hamnen, där han betalar i förskott för dagen.

Sedan han sovit några timmar går han ut igen, och han lämnar ingenting efter sig i rummet, det är bara på den uppbyggade sängen man kan se att en människa nyss varit därinne, en människa som kommit någon stans ifrån, som vilat en stund och gått igen för att inte återvända. Men hans mening hade väl varit att stanna där över natten, kanske längre ändå, hans mening hade väl varit att vänta på båtlägenhet hem.

I vart fall sa han detta till husets värdinna, och hon skulle ha sett på honom om han farit med osanning. Hennes blick är alltid full av evig misstro och vaksamhet, hon är alltid på sin vakt, och ingenting undgår henne, när hon klär av sina gäster med ögonen —

Främlingen går ut i staden. Hans ansikte är påfallande blekt och avfallet, hans blick har denna flackande glöd man finner hos långt gångna lungsjuka. På huvudet bär han en hatt som förefaller ny, därför att den saknar varje spår av individualitet, av att tillhöra någon, men kläderna i övrigt är illa medfarna, nästan utslitna.

Om hans yrke kan man inte missta sig: den trygga, vaggande gången förräder sjömannen, det fina i ansiktets veck inbrända sotet, eldaren. Och han kommer från *Hoppet*.

Kanske har han varit i staden förr, han frågar aldrig efter vägen eller tvekar om hur han skall gå, han stannar också målmedvetet utanför ångbåtsbolagets kontor; det är först när han får se sin bild därinne i den speglade glasdörren han blir tveksam och vänder om. Kanske tycker han, att de kläder han bär inte passar i den fina omgivningen.

Hans avsikt hade väl varit att lösa biljett hem på tredje klass. Däcksplats kan han inte ta, hans lungor tillåter det inte, men det var annorlunda förr innan sjukdomen tog överhand. Då hade han inte kastat bort pengar på hytt med kojor i och gardiner för ventilgluggen.

Han vänder på ångbåtsbolagets trappa och går tillbaka igen samma väg han kommit. Han har väl tiden för sig.

Så är det att han går och går igen på måfå, utan något mål. Han kommer återigen till hamnen, men längre bort åt dockorna till, än han förut varit. Han finner en krog med skylten *Tre Lejon* över dörren och går in där. Det är tomt och mörkt överallt och mycket smutsigt, men han slår sig ner i ett hörn och väntar.

Så underligt att finna ett schapp med sitt eget lands språk i skylten, tänker han, man känner sig nästan skyldig att gynna det. En gammal gumma vaggar fram mot honom och synar honom misstroget, men hans förstörda utseende inger henne snart förtroende.

— Herrn ska ha snus, kan jag förstå, säger hon, ho-ho, pulver! Men i detsamma inser hon sitt misstag, det skumma ljuset har narrat henne, hon blir förlägen och skrattar generat.

— Ja vi kallar det så, säger hon urskuldande.

— Jag vill ha en smörgås och lite kaffe, svarar han utan att förstå henne.

— Ja kaffe har vi —

Under det han dricker, tänker han över vad han ska göra. Först och främst ska han köpa en kostym, en blå helgdagskostym att vara fin i när han löser biljetten och kommer till sjukhuset där hemma — där han ska dö. Men det slår inte ner hans mod att tänka på att han ska dö, han har väl ett litet hopp att leva och vara verksam för i alla fall.

Om han nu inte gått bort sig i dessa kvarter, som han inte känner till, så kunde han kanske finna en skeppshandlare som sålde kläder billigt. Dyra kläder har han inte råd till, det räcker inte pengarna till, som han fick med sig från fartyget, från *Hoppet*, där han varit eldare, de räcker inte långt. Men kamraterna hade skjutit ihop åt honom också, de ville väl hjälpa honom när han blev sjuk och måste mönstra av i Rouen. Ja, kläder måste han ha nu, och han frågar gumman vart han ska vända sig.

— Gå så och så, säger hon. Men var försiktig lägger hon till. Hon blir nästan öm mot honom med rösten som svävade han i någon fara hon ville varna honom för. Men han förstår henne inte och svarar bara: Mig lurar ingen.

— Jag menade inte så. Jag menade med er själva.

Men återigen förstår han henne inte. Med ett tacksamt tonfall i rösten säger han: Ja, jag ska hem nu — till sjukhus.

Sedan går han.

Sedan går han ut i staden för att köpa kläder. Hur hans liv än varit, lämna det vill han göra i blå helgdagskostym, det har blivit ett villkor för hans död. Och det är väl därför också han inte löst biljett hem förut på dagen. För det är kanske sista gången han löser en biljett, och ingen ska säga om honom, att han kom som slusk och köpte den. Som en herreman kom han i blå kostym, och så ska människorna minnas honom, när han gått bort.

Han finner klädehandlaren, han provar kostymer och finner en som är till belåtenhet. Och när han tvekar om priset får han den extra billigt, för att han ska bestämma sig. Och återigen känner han sig tacksam mot människorna och tror att han får den så billigt för att han är sjuk och eländig och på resan hem för att dö.

Han vill tacka för vänligheten, men kan inte finna ord på det främmande språket. Handlaren tar fram en flaska vin och två glas, han vill dricka på affären och önska till lycka. Så skänker han i.

I samma stund eldaren sväljer ner vinet, far ett leende över den andres ansikte, och han sätter ner glaset odruckat. Eldaren höjer sin arm för att slå, han tar ett språng, men han når aldrig fram. Gummans ord står med ens klara för honom: Var försiktig med er själv. . .

Sedan fryser han.

Han huttrar av köld, han kastar sig fram och tillbaka på något fuktigt och iskallt, han har inga kläder på sig. Han kryper ihop för att samla värme, men det värmer inte. Hans huvud spränger av tusen smärtor — ändå är han inte vaken.

Så går det upp för honom vad som hänt. Han kan ingenting se i mörkret, men han känner på sin kropp och finner att han är alldeles naken. Långt borta slamrar en vagn mot gatstenarna, så blir det tyst igen. Några gälla kvinnoröster når honom, han reser sig upp och går efter ljudet, den kalla luften får honom att skälva så att han knappast kan ta ett steg.

Efter en stund befinner han sig i en gränd. Över sig ser han stjärnorna likt små gula bloss i kölden. Rösterna kommer närmare, så tystnar de, nu går någon ensam mot honom, och han ser silhuetten av en kvinna som närmar sig. Han drar sig tillbaka in i portgången, där han legat, och tilltalar henne när hon går förbi. Hon blir förskräckt men stannar och tänder en ficklampa.

Bilderna avlöser varann, nu sover han i hennes säng. . . Men på morgonen kommer hon hem igen och då har hon några klädesplagg med sig till honom, och ett par skor som hon kommit över någonstans. Ingen blå kostym, inga skor att komma hem i. Men kläder i alla fall, skydd mot regn och köld, inte köpta för pengar kanske, men givna av gott hjärta.

\*

Konsulatet liknar närmast en korridor, avdelad på längden av ett skrank. På ena sidan skranket står en skinnklädd bänk, över den hänger en bild av konungen. På andra sidan sitter ett skrivbiträde vid en skrivmaskin, under en bild av konsulin i full gala, ett veritabelt konstverk att se på: oljemålning i guldrum, en fröjd för ögat, stor toalett och julstämning! På hans bröst blixtrar ordnarna, och hans hand vilar ädelt mot paradvärjans fäste. Men på skrankets andra sida sitter eldaren på skinnbänken, fantastiskt utklädd, fantastiskt blek och härjad.

Se, det har väl blivit en fix idé hos honom att han absolut måste dö hemma, det är som vore döden mindre fruktansvärd, om den kommer till honom på den plats där han föddes, men inte blir hans liv mindre meningslöst för det.

Och nu sitter han på skinnbänken. I handen håller han ett papper, det enda som blivit kvar från gårdagens katastrof, ett intyg från läkaren han varit hos i Rouen. Flickan hade gått tillbaka till portgången på natten och funnit det, han som tog kläderna hade väl inte haft användning för det, kanske skämdes han, det var ett mänskligt drag hos honom.

Efter nattens händelser är ju intyget strängt taget inte nödvändigt att ha, vem som helst kan se på mannen vad som fattas honom. Men konsulin ser på mannen och ser på intyget och sä-

ger: Nej. Han säger ordagrant: Nej — jag är ingen välgörenhetsinrättning.

Den sjuke vill då gå igen, men så lätt slipper han inte undan, konsulin vill ha detaljer från nattens händelser. Se detta är något riktigt i hans smak, nu kan han få nytt stoff igen till en rapport om sjömannens vilda leverne i hamnarna —.

— Där ser ni själv, säger han, om ni inga pengar haft, hade ni heller inte blivit av med dem. Jag har alltid varit emot att sjömännen ska få ut sina pengar. . . Varför dög inte era gamla kläder?

Nu är det så att alla kläder duger, huvudsaken är att man inte går naken genom livet. Det är en man i felfri dress som frågar, och för var gång han låtit sig nytt, har det varit hos en lite dyrare skräddare än sist och av lite dyrare tyg. Stigande levnadsstandard. Men han utlägger inte texten om detta utan säger bara:

— På sin allra högsta höjd kan jag sträcka mig så långt att jag rekommenderar er till någon fartygsbefälhavare, vilket inom parentes sagt inte kommer att hjälpa.

Han tar ett papper från bordet och gör en överloppsgärning på det, gör mitt för ögonen på dessa män, på eldaren och skrivbiträdet, en överloppsgärning på papperet, skriver en rekommendation, som inom parentes sagt inte kommer att hjälpa.

— Var så god, säger han. Och lycka till. Men kom inte tillbaka.

Eldaren tackar och går. Han finner snart fartyget och tar sig ombord. I navigationshytten träffar han kaptenen och räcker honom brevet med en viskad förklaring.

Den andre läser det värdslost och ger det tillbaka; och eldaren som ser hoppet glida sig ur händerna, griper efter intyget från Rouen, när den andre hejdar honom.

— Det gör mig ont, säger han, uppriktigt ont, men det här är inte något lasaretsfartyg. Jag får bara obehag — och rederi har gett stränga order.

Så är det inget mer —

Besättningen beklagar honom också när han går, men vad hjälper det. De har redan en passagerare hos sig i skansen, och platserna är upptagna månader framåt. Först till våren kan det bli hans tur att smugglas hem.

Han driver bortöver kajerna, driver med strömmen av människor, utan hopp och mål. Hans lungor arbetar tungt i den råa luften från järn och vatten, i den bitande vinden från havet därute — havet som han aldrig skall möta mer under fri-vaktens korta timmar och de långa nätternas mareld —

Sedan silar blod ur mun, ner på jorden, den otåliga jorden som kallar honom.

## Patienternas Förening

Telefon:  
23 40 10

Postgiro:  
3721

Alla handarbetsgarner erhållas fördelaktigt från Otto Elmgrens A.-B. Särskilda fördelar äro: firmans enorma sortering av alla slags garner samt lägsta möjliga priser.

**Otto Elmgrens AB.**

L:a Nygatan 19

STOCKHOLM



Helmer  
Grundström:

## OLSSON och PAN

I bland, då jag går ute i skogen, träffar jag Olsson. Han dyker upp, bäst det är, som skjuten ur mossan. Och det finns ögonblick då jag faktiskt tror att han är ett med naturen. Inte på samma sätt som jag och du. Utan på ett intimare, mer mystiskt sätt. Jag vet inte alltid vad han gör i skogen. Han bär inte bössa. Fiske och jakt intresserar honom inte mycket. Men han ger mig visioner av något hedniskt, uråldrigt; något som dallrar djupt i min skogssjäl utan att lyckas tränga upp till ytan. Ja, det finns stunder då jag inbillar mig att Olsson inte är en verklig människa utan en produkt av min fantasi.

Men Olsson är så verklig som någon människa kan vara. Han bor på ett dagsverkstorp en bit från byn, har hustru och en massa ungar och jag ser honom om vardagarna på Niklas Jonssons åker, där han dikar eller hjälper till med plöjningen. Niklas Jonsson är bonde och det är hos honom Olsson gör sina dagsverk. Tio om sommarn och lika många om vintern.

Han får inte själv välja tiden. Det gör Niklas Jonsson. Dagsverkstorparn är nämligen den siste livegne här norröver. Då han försvinner är det slut med bondelivegenskapen. Då blir var och en sin egen. Atminstone i teorin. I praktiken är det annorlunda. Då står man i skuld till staten för småbrukarlån och det ena med det andra. Skillnaden är den att man känner sig friare. Om man nu gör det.

Men låt oss återgå till Olsson. Det är oförklarligt att han hinner vistas så mycket i skogen. Med mig är det annorlunda; jag är här för att skriva en bok, vilket är liktydigt med att jag driver omkring utan att göra något. Så är åtminstone befolkningens syn på mitt arbete. Den har rätt; men endast delvis. Jag driver verkligen omkring. Men detta strövande i naturen är ett livsvillkor för mig. Jag kan inte sitta från morgon till kväll över skrivmaskinen. Om jag gjorde det skulle jag sina ut och bli ett skal. Det är jag ändå, delvis; men skogsstämningarna ger mig en smul kraft och salta. Följaktligen behöver jag inte ha dåligt samvete.

Jag minns första gången jag träffade Olsson.

Det var på en tallmo, rätt långt från byn. Jag hade vandrat över ett granberg, känt doften av färsk kåda och frisk barr och var således på bra humör. Jag var därför inte så mottaglig för den vemodiga motstämningen; jag till och med gnolade på en visa, fast jag inte har någon röst. Men då man är ensam kan man göra det mesta av det man eljest drar sig för.

Mitt på mon stannade jag. Det susade och sisslade i tallkronorna. En nyfiken ekorre smackade ovanför mig. Något av uråldrig hedendom kittlade mig i näsan. Här stod jag, ensam, långt från människornas boningar. I realiteten endast några kilometer, men i tankarna oändliga mil. Då fick jag se Olsson.

Han stod inte tio meter från mig, mellan ett par tallar. Jag trodde först det var en hög stubbe, men han nös i samma ögonblick och då bröts förtrollningen. Ja, inte riktigt. Ty Olsson är något av urtid. Det är inte bara den ärgröna kostymen, påminnande om en utsliten jägarekostym, de knotiga axlarna, de stripiga mustascherna och den blekta slokhatten. Nej, det är något i Olssons väsen som han säkert inte vet om själv. Så kände jag det då. Och så har jag alltid känt då jag mött honom.

Nu var det han som öppnade samtalet.

— De är grant i dag, sa' han.

— Ja, svarade jag, det är skönt.

Han stod ett ögonblick, kliade sig bak örat, strilade iväg en snusstråle.

— A lingon tycks det bli i år med, fortsatte han.

Nu först upptäckte jag den rikliga förekomsten av lingonblommen. Jag hade tidigare fångslats så av molnspelet mellan tallarna att jag inte tänkt på vad som fanns nere på jorden.

— Ja-a, svarade jag, en aning förvirrad. Min känsla av att Olsson var överklig, att han vilket ögonblick som helst skulle försvinna, var så stark att mina nerver spändes.

Men Olsson stod kvar.



Han såg sig omkring, liksom för att beräkna hur stor mon var, så frågade han:

— Nå-å, hur har dom det i stan då?

— Jo-o, tack, ganska bra, svarade jag, ännu mer förvirrad. Faktum var att staden inte existerade just då. Och mitt svar var en rent mekanisk upprepning, ett rudiment från civilisationslivet.

Svaret tycktes emellertid förnöja Olsson. Han nickade och mumlade något för sig själv. Och då jag, fortfarande upptagen av mina stämningar, fortsatte, nickade han; det var något självklart i detta nickande som jag inte tänkte på då.

Det var alltså första gången. Ett mycket vardagligt möte. Ett tillfälligt sammanträffande. En episod helt enkelt.

Men detta möte var inte det sista. Jag har inte bokfört de gånger vi stött samman. De är rätt många. Och underligt nog har det varit på så olika ställen att jag börjat undra över det. Det är möjligt att Olsson har något av samma skogsbehov som jag. Varför skulle han inte det? En dagsverkstorpares själsliv behöver inte vara annorlunda funtat än en novellförfattares. Men det är inte bara det. Olsson hör liksom ihop med denna natur. Om han inte är Pan själv är han med all säkerhet släkt med denne spelande gud. Ett par gånger har jag tänkt fråga Olsson om han spelat. Men jag har inte kommit mig för. Saken är den att vi, trots alla sammanträffanden, inte bli riktigt förtroliga med varandra. Vi säger inte mycket. Vi står mest och ser oss omkring och växlar ett par ord om det som ligger närmast till. Om lingonskörd och ekorrar och hackspett och trädlarver. Och så går vi, han åt sitt håll, jag åt mitt. Försvinner mellan stammarna. Slukas av skuggorna.

I dag greps jag av en misstanke som jag ögonblickligen slog bort. Den var nästan kuslig. Det kom över mig att Olsson inte var riktigt klok. Att han av någon anledning förföljde mig. Vaktade mig. Lurade på något tillfälle att göra sig av med mig. Det är fruktansvärt att ens tumla över något sådant.

Olsson är säkert klokare än jag.

Märkligt nog är det ingen som talar om hans skogsbesök. Det är som ingen visste av dem. Visserligen bor han en bit från själva byn, men här vet alla det minsta om varandra. Kan det vara så att han smyger bort från arbetet ut i skogen? Att det helt enkelt är lättja? Ja, det är inte lätt att veta något säkert.

Det är förresten dumt att sysselsätta sig för mycket med Olsson. Om jag inte vore så ensam skulle jag naturligtvis inte lägga märke till honom.

Fast säkert är det inte.

Har ni verkligen någon ursjäl? Något som har kontakt med allt detta mystiska som finns i skogarnas djup? Jag tror det. Så känner jag det. Jag kan komma till platser där jag bevisligen aldrig satt min fot, men där jag känner igen varje barr och varje strå. Konstigt är det.

Är det så Olsson med känner det? Egentligen borde jag slå mig ner med honom, röka en pipa, prata ut om både det ena och det andra. Varför gör jag det inte? Är det något som varnar mig? Något som är i vägen? Jag vet inte. Försöker inte grubbla så mycket. Jag har förresten min bok. Men jag skriver inte mycket på den. Inte nu. Jag har hamnat i en period av fullständigt vegeterande. Och det är rätt skönt. Varför skall man skriva? Varför skall man överhuvud göra något? Om jag vore konsekvent skulle jag lägga mig på rygg i en aspdunge, knyta händerna under nacken, sluta ögonen, sövas in av bladdallret, höra evighetsblåsten tona, förnimma som en aning de farande skyarna, somna. Ingenting skulle hindra mig att inte vakna. Det

skulle vara en underbar död. Ja; det är något jag faktiskt drömmer om.

\*

Olsson är inget mysterium längre. Jag stod på stugbron tidigt i morse och såg honom gå bort mellan fjärdingsmannen och landsfiskalen. Han var sig lik.

Han har ertappats med att ha bränt brännvin.

Nu, då det är känt, vet hela byn om det. Med undantag av mig finns det säkert inte en han inte försett med starkvaror. Det har gått bra därför att Niklas Jonsson sett genom fingrarna. Han har fått sin dryga anpart och jag antar att det inte dröjer länge förrän även han får svara för sitt. Det är så; man kommer inte så lätt från något. Inte då det ertappas. Och det gör det vanligen; förr eller senare.

Gumman jag bor hos är mycket talför. Hon har under två timmars tid berättat om Olsson. Han har spionerat på mig. Hela tiden jag bott här har han misstänkt att mitt författarskap endast varit bluff. I mig har han vädrat en förklädd polislakej, en deckare. Klok som han är har han inte låtsats om det. Han har i stället följt mig som en skugga. Hängt sig som en igel på mig.

Varför har han visat sig så ofta? Är det för att irritera? Skrämma? Eller fick han någon oförklarlig sympati för mig?

Kanske tänkte han helt enkelt ta mitt liv?

Nej. Det tror jag inte. Det är absurt.

Hur skall det nu gå för hans hustru? Och hans barnskock? De kommer förstås på kommunen. Gumman är förresten med barn igen. Här kommer en tragedi att rullas upp.

Men skogarna sjunger sin gamla melodi. Mossan är lika mjuk. Tallmon lika vemodig. Det är bara Olsson jag saknar. Ja, jag saknar honom faktiskt. Och fast jag vet att han endast är en fattig dagsverkstorpares, som blivit ertappad på bar gärning, kan jag inte frigöra mig från känslan av att han var en inkarnation av Pan.

Pan utan flöjt.

## Finns det

något ombud för "STATUS" på Eder ort?

Om inte — insänd omedelbart nedanstående kupong och begär kommissionärsvillkor. Vår adress är:

# Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Götgatan 83, 2 tr. (A), S t o c k h o l m. Tel. 41 39 99.

Undertecknad anmäler sig som kommissionär och begär kommissionärsvillkor.

Namn: .....

Adress: .....

Postanstalt: .....

(Obs! Endast ordentliga och vederhäftiga försäljare göra sig besvär.)

J. E. LUNDIN  
SPECERI  
HANDEL

FÄRG-KEMIKALIE OCH SÖUKVA

# Specerihandlare Lundins Livförsäkring

Av Willy Walfridsson



De kallade honom "Premien", man han hade ju också ett namn, Johan Erenfried Lundin, hette han och var till yrket specerihandlare. Under gott och väl nio år hade han drivit sin lilla rörelse i den lugna Fiskarfångaregatan, egentligen bara en gränd i utkanten av stan. Fiskarfångaregatan räknade endast elva hus, fem på den ena och sex på den andra sidan gatan, tvåvånings träkåkar, gamla, dragiga och fula. Mellan dessa reste sig emellertid slaktarmästare Pontus Danielssons stora fastighet; den var av sten och i fyra våningar och den inrymde flera butiker i entrévåningen: kaféet "Svanen", Jonatansons Färgkemikalie- och sjukvårdsaffär, fru Svahns bageri och därtill J. E. Lundins lilla bod, som gick under benämningen "Premiens" i 5:an.

Johan Erenfried Lundin borde strängt taget inte ha haft något att beklaga sig över här i världen, sades det. Han stod sig tämligen gott, efter småhandlareförhållanden, han avlönade biträde och hade bankbok, med drygt tio tusen kronor på. Mer skulle det nog småningom bli, ty "Premien" hade många kunder och hans kundkrets växte beständigt. Långt nerifrån de angränsande gatorna, såsom Ulkensbacken och Matrosleden, kom fruarna och fröknarna och herrarna med för den delen för att göra små inköp och beställningar.

— Go dag, sade de och hälsade. Hur står det till? sade de. Där stirrade de stint in i "Premiens" ansikte, väntande det ständiga svaret.

— Hehe! Jag säger då! Ingen vet stort framför sej.

— Å, sade kunderna och gjorde sig till. Herr Lundin menar väl inte? . . .

På detta svarade "Premien" aldrig. Han satte i stället pennan bakom örat, såg ut i luften och suckade.

— Vi skulle vilja ha det och det, fortsatte man, om man var riktigt nyfikna på den lille specerihandlaren. Det och det! Där nämnde man något, som "Premien" inte förde i sin bod. Vill herr Lundin ta hem det? Vi tittar in igen i morn.

— Ja, ja, sade "Premien" och suckade igen. Gör det så får vi se, sade han och var saktmodig och livsled.

— Vi tittar in alltså, sade kunderna — och sannerligen — de höll alltid ord, de lät aldrig vänta på sig. De kände en rent av pinande otålighet innan morgondagen kom och när de stod utanför det Lundinska specerimagasinet tänkte de. Nu kommer väl biträdet och säger att "Premien". . . Där ryste man gärna och tyckte att det hela var för förunderligt.

Men J. E. Lundin fanns ständigt till.

— Ja, ja, snövrlade han bara och plockade fram det beställda. Här är det; håll till godo. Fast nära var det att herrskapet fått gå förgäves. . .

— Nej, men, sade man och spetsade öronen. Menar herr Lundin? . . .

"Premien" blev alltid svaret skyldig på den frågan. Han suckade bara helt tungt, och himlade med de små ögonen. Han var inte särdeles vacker att se på; en smula harmynt, skallig, med stor näsa. Därtill var han kutande och liten till växten.

— Go middag, då, sade man. Vi kommer nog snart igen.

— Gör det! hälsade specerihandlaren. Gör det, så får vi se. En förunderlig karl, en lustig och märklig karl denne "Premien". Här satt han i lugna och goda förhållanden och ändå var han led vid livet; det var bara en stackars livförsäkring, som band honom vid den förhatliga tillvaron. Han kunde inte lida att de inbetalda premierna skulle gå förlorade som de gjorde om han gick naturen i förväg. Därför satt han fortfarande kvar i sin lilla bod, kommersade och samlade pengar.

Folk här vid Fiskarfångaregatan mindes ännu gott den gång då Johan Erenfried Lundin först uppenbarat sig här. Han var gatans förste specerihandlare och ingen brydde sig stort om honom då; man fortsatte att gå ner till gubben Andersson i Matrosleden, som man var vana vid och J. E. Lundins speceri-affär låg alltid öde och folktom. Inte heller fru Svahn, som drev bageriet, fäste sig stort vid den nye grannen. Inte förrän den dag då han kom in till henne i bageriet.

— Hör frun, hade han sagt. Tycker frun det är simpelt om man hänger sej?

(Forts. sid. 20.)

# En dag på sanatoriet



1 . . . kl. 7.15 vaknar vi upp ur en härlig sömn, dagen tycks stå framför en som ett "äventyr", men oj oj vad en bedrager sig. Det första en får är avrivning, kallt, kallt, friskt vatten på ens bara lekamen. Skinnet knottrar sig, bön om nåd avslås obarmhärtigt . . . men . . . men . . . bra efteråt känns det . . .



4 . . . även om inte massor av okänt folk ränner omkring en, så måste man ändå se rätt så respektabel ut, vilket sker här under renliga förhållanden . . .



7 . . . och så kl. 10.30. Storrond . . . allvarsfrågor och allvarssvar, vågen väger för eller till, hopp får belöning, hopp grusas . . . och när "den" är över dryftas resultatet i högan sky . . . kl. 11.45 är det återigen, något så "gudaskönt" som mat på våra bord . . .



10 . . . och man resonerar, många går över till de motsatta sängarna för att kunna ge bättre eftertryck åt sina ord, . . . man skriver; kanske en liten hobby odlas, allt under livligt smågräl med varandra . . .



2 . . . varm mjölk med skorpor är nästa punkt på programmet, man försöker att med sömnigt halvöppna ögon sörpla i sig den varma, livgivande drycken . . .



5 . . . kl. 8.40. Mat, mat, en ceremoni som emotes med all den hängivelse en hungrig mage kan åstadkomma. Man diskuterar allt, skrattar åt allt under mattuggningsmoment . . .



8 . . . Kl. 13.15—15 Tysta turen . . . över hela sanatoriet vilar en Törnrosa frid, allt är inställt på vila sömn och dåsigheit . . .



11 . . . kl. 17.45. Middag . . . kropparna svullna, de antaga dimensioner som anstå grosshandlare och patroner . . .



3 . . . kl. 8. Uppstigning för uppgående. Sköna "Nirvana" släpper högst ogärna sitt tag . . . har man svag karaktär så vips, är man då snart besegrad igen . . .



6 . . . Bortåt 10.30-taget får man känning av att rondens nalkas, och då blir det att så snabbt som möjligt ordna anletsdragen, och söka intaga en enkel och naturlig ställning i "sarkofagen" . . .



9 . . . men kl. 15.15 får vi kaffe och med det vaknar livets andar åter till en behaglig eftermiddag . . . pratet kommer igång . . .



12 . . . kl. 21. Släckt och t-s-s-t-ha--um-a-a man kurrar ihop sig, ögonen falla ihop, kanske behagliga drömmar komma. Godnatt, sov gott! Med hälsningar från Garphyttans sanat

Topsy.

## Specerihandlare Lundins . . .

(Forts. fr. sid. 17.)

Fru Svahn blev alldeles kall, efter vad hon sedan berättade för sina kunder. Johan Erenfried Lundin hade nämligen sett så hemsk ut. Han vände ögonvitorna utåt och han hade tottar av fradga i mungiporna, sade fru Svahn, som emellertid lyckats bemästra sig och svara.

— Simpelt! Tjaa. Det beror sej väl på.

Svaret tycktes behaga specerihandlaren; han blev nämligen (fortfarande enligt fru Svahn) riktigt mild och snäll. Den farliga glimten i hans ögon var borta och fradgan torkade in så kvickt som helst.

— Det är så, hade han sagt. Jag tänkte! Jaa, det gjorde jag. Hehe! Jag har en livförsäkring, som jag betalt in en massa pengar på. Jag vill inte skänka pengarna åt det snåla bolaget.

Därmed hade han gått och fru Svahn hade genast rusat in i Jonatanasons Färg- kemikalie- och sjukvårdsaffär och berättat det timade för fru Jonathansson.

— Nej, vad hör jag — så tokigt! Fru Jonatanesson var mäktat intresserad. Så tokigt, fru Svahn. Måste vara en konstig kropp.

— Om! Först blev han som vild, berättade fru Svahn, och glömde bort att han hela tiden uppfört sig fogligt och stillsamt. Sen blev han from. Tänka sej. Leva för en livförsäkring.

Sedan fru Svahn kallats tillbaka till bageriet slätade fru Jonatanesson till håret och sprang kvickt in till den underlige grannen.

— Go dag, hade hon hälsat, och darrat en smula på målet. Kunde jag få ett paket tvättpulver och några hekto druvor, om det finns?

— Beklagat, hade "Premien" svarat, men några druvor har jag inte inne. Jag kan nog få in tills i morn, om inget kommer i vägen.

"Kommer i vägen", hade han sagt; fru Jonatanesson förstod vad han menade. Han var inte riktigt säker på om han skulle leva i morgon.

Redan samma kväll visste de flesta hyresgästerna vid Fiskafångaregatan att de fått en underlig specerihandlare i sitt grannskap. Det talades mycket om honom denna kväll; hustrurna beskrev honom för sina män och bredde på fru Svahns skildring allt efter tycke och förmåga. Och när man nästa gång behövde något från boden gick man inte längre ner till gubben Anderson i Matrosleden. Man smet in i J. E. Lundins lilla speceributik för att få se en skymt av den märklige mannen.

— Ja, ja, sade J. E. Lundin och skrev beredvilligt upp, om man önskade någon vara som inte fanns inne. Jag ska ha det då och då, sade han och tillade. Om inte något oförutsett inträffar, vill säja.

Så hade det fortsatt år efter år; Johan Erenfried Lundin hade skaffat sig biträde och börjat sätta in pengar på banken, men lika galen var han i alla fall. Folk visste inte mycket om honom, mer än att han hyrde en lägenhet i 7:an Fiskafångaregatan, städade gjorde han själv; åt gjorde han på "Svanen". Ingen kom honom nära och aldrig såg man att någon besökte honom. Mitt i somrarna tog han alltid ledigt och reste bort; lika så vid de större helgerna.

— Nu kommer han aldrig mer tillbaka, sades det för var gång, och det var inte utan att man sneglade i tidningarna för att se. Åjo, sade andra. Han kommer nog. Han har ju sin livförsäkring.

— Ja, ja, det är så sant. Han har ju sin livförsäkring.

Ja, en lustig karl var han denne lille oansenlige J. E. Lundin. Folk talade om honom; berättade om honom. När hyresgästerna

vid Fiskafångaregatan fick besök, eller när de själva var borta och hälsade på, kunde de dra historien om "Premien", ifall de ville göra sig riktigt trevliga. Och lyssnarna skrattade och skrattade — å! vilken lustelig karl. De fick kanske en önskan att själva se honom, och de gick vid tillfälle in i hans bod. På så sätt växte hans kundkrets undan för undan. Det var sällan folktomt och stilla i J. E. Lundins specerimagasin.

Även biträdet, Justus Lovander hette han, och var ett par och trettio år, kunde smickra sig med att vara föremål för en viss uppmärksamhet, tack vare "Premien". Folk slog sig gärna i slang med Lovander, som var en rapp och rätt grann karl, och föga hushållsam med orden. Hur kändes det att stå hos en, som ständigt gick med repet och snaran i tankarna.

— Åjo! Justus Lovander var inte den som stack under stol med att det var hemskt spännande. Rent outhärdligt spännande — ibland, sade han, och bröt sig en smula.

— Att ni verkligen har mod och nerver?

— Mod och nerver! Justus Lovander log inför detta, som ville han ha sagt att vad mod och nerver beträffade fanns inte hans like här i världen.

Nu var det emellertid långt ifrån något nervslitande att arbeta ihop med "Premien". Johan Erenfried Lundin var en hyggelig och stillsam karl; alls inte svår som arbetsgivare. Sin längtan efter snaran och repet hade han aldrig nämnt inför Justus Lovander och dock hade de arbetat tillsammans under gott och väl sex år. Johan Erenfried Lundin talade för övrigt bara helt litet. Han gick och strosade bakom disken, då han inte expedierade; ibland kunde han vissla en stump, eller dra till med någon visa. "Kämpen Grimborg", "Alpens Ros", eller något liknande.

Nej, allt var lugnt, beskedligt och stillsamt i J. E. Lundins lilla speceriaffär; åren gick och slutligen nalkades den lördagsnatt, då "Premien" skulle fylla femtio år. Ingen tänkte på det, ty ingen visste närmare om det, men på lördagseftermiddagen, några timmar innan "Premien" skulle träda in i sitt andra halvsekel, sade han det själv åt sitt biträde.

— Det är nu så, sade han att jag fyller femti år i natt. Det gör jag, du Lovander. De stod på var sin sida av disken och dörren var låst och gardinerna dragna för fönstren, ty det var efter stängningsdags. Justus Lovander kände sig riktigt illa till mods, då han tänkte på detta. Han anade vad mästern ämnade säga: "i morn femti"! Förmodligen föll livförsäkringen ut då; mästern var alltså kvitt med livet.

— Jag gör det, ja, fortsatte "Premien", utan att se upp. Och nu hade jag tänkt. . . Jaa. . . Jag är ensam; du går i giftastankar, Lovander. Om du ville ha boden och lägenheten min. Du får alltihop.

Justus Lovander var ingen hård karl och nu kände han det närmast som ville han falla i gråt. Denne snälle J. E. Lundin, mästern, som han brukade kalla honom. Mästern skulle säga farväl åt livet och ge honom allt.

— Se jag är nu i alla fall undan i morn, sade "Premien", i det han sakta räknade in växelkassan. Det är jag; det har jag föresatt mej. Du håller ut tills du blir femti, men inte en dag längre, har jag alltid sagt mej. Och då. . .

Det var något skumt inne i butiken; skymningen föreföll Justus Lovander mystisk och skrämmande. Men det låg också något av tjusning i detta; i både skymningen och i denna uppjagade sinnesstämning. Här satt man, förmodligen den siste som skulle se och tala med Johan Erenfried Lundin. Det var kusligt, men inte enbart hemskt.

— Du tar alltså det här, fortsatte "Premien", lika stillsamt.

## Rallaretag

(Forts. fr. sid. 12)

Det gör du. Det ligger ett papper här i disklådan och på det papperet har jag skrivit allt på dej.

— Å, sade Justus Lovander. Mäster skall. . . sade han. Han hade så svårt för att säga något.

"Premien" avbröt honom.

— Jo, det ska jag visst det, sade han bestämt och plirade tankfullt, nästan drömmande, ut i skymningen. Du skulle bara veta hur jag gått och längtat efter den här dan. Jag har ett ställe, ser du. Ett ställe där jag ska komma till ro. . .

Det blev tyst en stund. "Premien" räknade, Justus Lovander stod och hängde mot disken. Han tänkte på detta underliga att han från och med nu skulle vara sin egen; han tänkte också kring livförsäkringen och undrade om han skulle få också de pengarna. Men "Premien" sade ingenting, inte på en lång stund. Först då han var färdig med räkningen och lossat sitt förskinn, kom det.

— Som sagt, här har du papperen, Justus Lovander, sköt dej nu och klara dej med den äran. Jaha! Så ska man undan. Nie år har man gått här. Du får mycke att stå i, Lovander, det får du. Kunder har jag haft i överflöd. . . fast! Du skulle sett den gången jag kom hit.

"Premien" lutade sig tillbaka mot dörrposten — han tänkte igenom sitt liv. Justus Lovander förstod nog det. Folk, som ämnade ta ett sådant steg som mästers, såg så ovanligt klart bakåt, hade han hört.

— När jag kom hit var det minsann inte fett med kunder, sade J. E. Lundin sakta. Jag gick här dag ut och dag in under en tre veckors tid och inte en levande kropp såg jag till. Då! . . .

— Då! klippte Justus Lovander av. Han var så gripen nu. Det var då mäster gick opp. . . "till fru Svahn", ville han tillägga, men hejdade sig. Det var stygt att göra en blivande självspilling påmind om det där.

— Just det, ja, sade "Premien" och föreföll alls inte att ta illa upp. Jag tittade in hos fru Svahn — sa att jag hade en livförsäkring.

Lovander nickade. Mäster förstod att man visste.

— Och sen dess har det gått, fortfor "Premien" med drömmande tonfall. Efter den dan slog det om; det blev kunder fullt upp att stå i. Du kom hit, Lovander, jag började tjäna pengar. Och för de pengarna har jag köpt mej ett litet ställe — far och mor min bodde där när dom levde. Det är dit jag far nu; där tänker jag bo i fortsättningen. Nog har jag så pass så jag reder mej. Med livförsäkringen och. . .

Justus Lovander tuggade.

— Men, men stammade han. Jag trodde.

Det var omöjligt att hålla orden tillbaka.

— Du trodde, ja, log "Premien"; både du och ni alla har gått här och trott. Det var så, ser du, den gången då jag gick in till fru Svahn. Jag var ifrån mej för att försäkringen skulle förfalla. Jag hade inga pengar till premien.

— Å! kom det från Lovander. Han trodde sig börja förstå.

— Jag tänkte att det får gå hur det vill, fortsatte "Premien" leende. Så jag kilade in till fru Svahn för att låna till försäkringen. Men jag ville ta henne från den humoristiska sidan — därför sa jag. Tycker frun att det är simpelt om man hänger sej.

— Å! kom det om igen från Lovander.

— Men gumman blev som från vettet, berättade J. E. Lundin vidare. Hon trodde bestämt att hon hade en självspilling framför sej, hehe! Och så gick jag min väg med oförrättat ärendet. Och, Lovander, du skulle bara ha sett. Fem minuter efteråt kom fru Jonatansson och handlade; nästa dag kom flera kunder. Jag begrep nog orsaken, folk var nyfikna — men vår

var givetvis inte att påräkna. På sin högsta höjd hade det blivit transport till fattighuset. Och där blev nog ingen frisk, som en gång fått lungsjukdomens tärnande gift i blodet.

Hittills hade den backstugusittare, det gäller, varit relativt välbärgad, ty allting är ju relativt. Han hade nämligen en ko. Den fick beta på dikesrenarna, och på somrarna samlade backstugusittaren myrjö och lade upp i förråd för vintern.

Men, som det heter, från den som intet har, från honom skall varda taget. En dag kom fjärdingsman och tog kon i mät för gäld. Den arma kvinnan i backstugan bad och grät, men ingenting hjälpte. Lagen måste ha sin gång.

Den kvällen kom backstugusittarens hustru ner till rallarebaracken. Hon bad om litet mat åt sina barn. Och här bad hon inte förgäves.

Ett par av männen följde henne hem, och det sägs, att mycket av fattigdom och elände hade de sett men aldrig maken till detta. Det vimlade av barn, och mitt i allt eländet satt familjefadern själv, slö och apatisk av alla motgångar och alla försakelser.

Vid återkomsten till baracken gingo de båda männen runt med sina rallarhattar och samlade in pengar åt backstugusittaren. Så avhjälpes den värsta nöden.

Men rallarnas ingrepp i den välvisa ordning, som rådde inom kommunen, väckte ont blod i byn. Backstugusittaren fick intet arbete hos någon av bönderna. Han kunde hålla sig till sina vänner rallarbusarna, menade de. Men även för den saken visste rallarna råd. Rallarnas arbete på orten var nu avslutat, och nu skulle arbetsstyrkan dra vidare norrut. Men inte kunde man lämna sina skyddslingar vind för våg? Saken var klar: backstugusittaren fick hoppa in i gänget! Där skulle han kunna förtjäna pengar. Och hela familjen skulle följa med på flyttingen, intet tal om annat!

Uppbrottsdagen kom. Rallarna satte fott på backstugan, det var deras demonstrativa farväl till de "sparsamma" bönderna. Backstugusittaren och hans familj sågo utan saknad sitt s. k. hem gå upp i rök och gnistor, inklusive de gamla halvtrutna halmmadrasserna och det andra "bohaget". För att nu inte tala om de myriader av småkryp, som gingo en ömklig död till mötes.

Och så kom det sig då, att rallargänget drog in i nästa by med en hel karavan, så att säga. Det påminde nästan om ett zigenarfölje, med hela familjen på beredskapsvagnen. Naturligtvis väckte det sensation, men rallarna voro ju kända för sin originalitet och som karlar, som bruka stå för sina handlingar.

Backstugusittaren fick plats som banvakt, när linjen var färdig, och därmed voro han och hans familj tryggade. Ett nytt liv hade börjat för dem — tack vare "rallarbusarna."

herre må förlåta mej — jag lät dem behålla sin nyfikenhet. Sen har det gått, år efter år. Det lilla jag tjänat har jag tjänat på att vara förevisningsobjekt; blivande självspilling. Jaha! Så är det! Där ser du, Lovander, att folk så att säga kan leva på sin egen död.

— Å! stammade Justus Lovander. Han kunde inte säga något mera just nu.

Men inom sig beslöt han att aldrig yppa hemligheten om Johan Erenfried Lundin. Han skulle behålla den för sig själv — det skulle säkert föda honom gott. Han, som i nära sju års tid gått bakom samma disk som en karl, som längtade efter repet och snaran, men tvingade sig kvar vid tillvaron bara för en livförsäkrings skull.

# Etter Annat

## Glad Påsk!

Nu lyser månen över Klövervägen, en påskens måne, full av gammal vana. Och trollkvinns resa till en fjärrbelägen rekreationsort genom luftens bana. Se, sälgens knoppar svälla ut och blomma och bryts till påskris av ett tjusigt klöver Välkommen, Påsk, Din högtids seder fromma är just i år vad människorna behöver!

Du barometer, som min vägg bepryder, låt se, att Du kan stiga med detsamma, att Du den goda traditionen lyder, när vi gå ut att pussas med vår flamma. Må icke hönan glömma bort att värpa de sköna äggen tjugetals i sitt rede. Ty då — jag säger det med verklig skärpa — skall djuret säkert drabbas av vår vrede.

Så följ mig då, när påskens afton randas bort till det torg, där äggen äro många. Sex tjug till toddy skall i glasen blandas, ty påskens alla kvällar äro långa. Äggstravagant skall denna högtid firas — så köpom alltså ris att bordet pryda, med granna färger skall dess bordduk siras, ty gammal sed är ganska god att lyda.

Välkommen Påsk med Dina fröjder många, med skott och pussar uti vårens ängder! Låt snart Din tjusning våra hjärtan fånga, när ägg vi äta uti stora mängder. Låt solen lysa, när vi promenera på förmiddagen att aptiten reta. Må månen nattens himmel eklärera, när vi gå ut att svärmiskt tét-à-téta.

Detta är mitt lilla tillskott till vår- och påsklyriken. Mer orkar man inte, och det kan nu en gång inte hjälpas.

Världen är ond just nu, och på påsksmällar är det sannerligen ingen brist. Det är bomber och granater, som smula sönder den s. k. civilisation, vi byggt upp under århundraden. En annan sak är, om trollpackorna våga sig upp ett år sådant som detta. I så fall ha de säkerligen utbytt kaffepannan, (som ju nu står så

tom och oanvänd!) mot gasmasken, och kvasten mot Stuka-maskinen. Men det kommer på ett ut — allt är ändå Djävulens rekvisita — häxdans i svavel eller häxdans i bombrök — never mind!

Men — "påskens rena, fulla måne lyser försoning över sorgens örtagård", skrev Karlfeldt under förra världskriget. Ja, låt oss åtminstone inbilla oss det. Att försoningen sker, att långfredagens grå skymning förbytes uti påskens morgonljus — att bombkrevaderna i själva verket bara äro oskyldiga påsksmällar och att dödsfågeln i skyn äro trollpackor på väg till Blåkulla. Sedan ha vi bara

### påskäggen

att bekymra oss över. De lär i år bli lika läckra som sällsynta. Är det f. ö. så, att hönsen liksom hästarna förfallit till cellulosa-diet, böra krocket- eller kägelklot ha samma mission att fylla.

En professor i Syd-Sverige, där man alltid är före sin tid, har deklarerat, att vi genom sofflocksliiggande söndagligen skulle spara åtskilliga ton livsmedel = kalorier åt landet. Motsvarande c:a 250,000 ton vete pr söndag tror jag det var.

Låt oss tänka på detta; vi, som inte deltaga i riksmarscher till stor för-

tjänst för livförsäkringsbolagen. Låt oss oss spara c:a ton vete i påsk genom att fortsätta med det välsignelsebringande liggande, vi lärt oss på sanatoriernas ligghallar. Det kan räcka med en liten cellulosa-ägg-toddy då och då!

Den som sover syndar inte. Det är ett fast ord.

Glad påsk allesammans!

*Yvan.*

### Fifty-Fifty.

En quick-lunch-bar i Newyork annonserade i fönstret "Äkta kycklingkorv, otroligt billigt!" Folk strömmade dit, fann att korven inte kostade mer än vanlig simpel korv och att den smakade bra. En av kunderna frågade, hur han kunde göra kycklingkorv så billigt, och tillade:

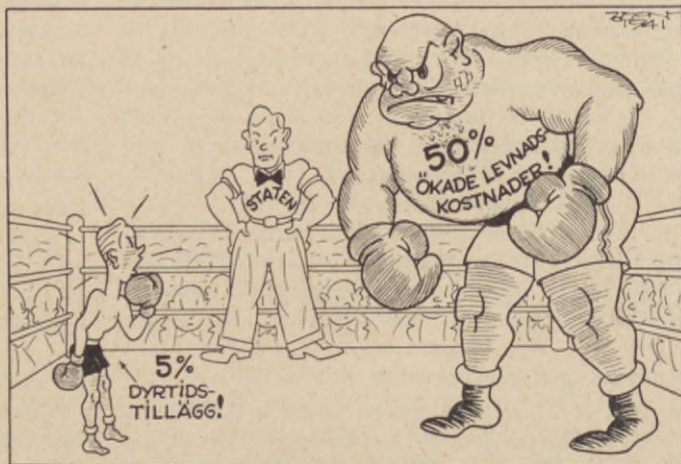
— Ni blandar väl ut den litet?  
— Ja, det måste jag naturligtvis göra. Jag blandar ut den med hästkött.  
— Hur mycket?  
— Fifty-fifty.  
— Verkligen?

Javisst. En halv häst och en halv kyckling. . .

— — —  
— Ja, nu hr Pettersson, sade doktorn, ska ni gå hem och lägga er och laga att ni kommer i svettning.

— Det ska inte bli svårt, doktorn. Jag lägger de senaste skattsedlarna på täcket, så är saken klar.

## OJÄMN KAMP



Många arbetsoförmögna lungsjuka ha stora svårigheter att slåss med i dessa dagar. Medan deras levnadskostnader

ökat med c:a 50 proc. ha de mångenstädes att möta denna dyrtid med ett "dyrtidstillägg" å ofta ej mer än 5 proc.!

Det tog sig.

Vid en smedja i Västergötland var smeden, som var en skicklig yrkesman, även anlitad av ordsbefolkningen vid tandutdragning. En gång kom en bonde, som hade svår tandvärk, och bad smeden om hjälp. Tandens satt emellertid mycket fast, och när smeden dragit mannen några varv runt smedjan gjordes ett uppehåll för besiktning. Därvid utropade smeden glad och förtröstansfull:

— Ja, men nu blogar han, lell.

I en mellansvensk residensstad

tilldrog sig kring sekelskiftet följande:

Magistraten hade utfärdat förbud mot rökning på ett av stadens salutorg under lördagar, då där salufördes hö. En av stadens köpmän, som nyligen lyft ett större arv, blev av denna förändring i sin levnadsstandard så kaxig att han nonchalerade nämnda förbud. Nästan demonstrativt kom han en lördagsförmiddag klivande på salutorget, mäktigt blos-



## Om barnen hosta

så ge dem Tussipectsirup. Tussipect innehåller gamla, beprövade och nya effektiva läkemedel och är alltså sammansatt på bästa möjliga sätt. Tussipect löser snabbt det sega slemmet, så att luftvägarna bli fria och de besvärliga hostretningarna, som plåga barnen och beröva dem deras välbehövliga sömn, fort lindras och upphävas.

# Tussipect

den nya i hög grad verksamma hostsirupen

sande på en maggördespydd och fet cigarr. En polis steg då fram till honom och erinrade om rökförbudet, men fick till svar något som i tryckbar version skulle kunna lyda:

Jag ger hum-hum i magistraten!

Det blev naturligtvis anmälan och stämning. Köpmannen inställde sig vid rådhusrätten, erkände förseelsen och mottog sin dom, lydande på fem kronors böter. Varpå han nonchalant slängde fram en tia på bordet framför borgmästaren. Denne framhöll oblikt:

— Här är inget växelkontor!

— Ja, då ger jag väl hum-hum i magistraten en gång till, så blir det jämt.

Sade och gick gravitetiskt ut genom salen.

"Det ögat inte ser. . ."

Vintersolen sände in kaskader av ljustrålar i vardagsrummet. Fru kallade på den spritt sprängande nya hushålls-amanuensen. Denna fick order att sopa golvet riktigt nog, för det väntades främmande. Amanuensen gapade förvånad på husets härskarinna och utbrast:

— Sopa nu, när sol'n skiner?

— Javisst! Och varför inte det?

— Jestanes, när sol'n skiner ryker det opp så mycke damm!

— — —

— Man måste vara karaktärsfast i äktenskapet. Jag t. ex. förbjöd min man redan på vår bröllopsdag för 38 år sedan att någonsin mer dricka eller röka.

— Har han låtit bli?

— Det vet jag inte. Jag har inte sett honom sen dess.

Vacker omskrivning.

Stenografen satt vid skrivmaskinen. Hon bara stirrade ut genom fönstret, medan händerna vilade. Den unge chefen kom in till henne och frågade:

— Fröken Hansson, vad gör ni om söndagarna?

— Inte något särskilt.

— Då får jag göra er uppmärksam på att det är vardag i dag.

Alla människor äro lika.

Alla människor äro "bröder under skinnet". Ingenting i livet är värt att oroa eller förarga sig över. . . Människor och idéer äro mera intressanta än länder och platser. . . Kina är ideallandet att leva i. . . Att resa långs bivägarna i världen är mycket mera givande än att färdas utefter de stora stråkvägarna.

Detta är endast några få av de slutledningarna, som Harry A. Franck, en berömd amerikansk forskningsresande, som

besökt mer än 100 länder, kommit till. Under 30 års tid har han tagit del av andra människors syn på tingen, i alla olika hörn av världen.

Som en sammanfattning av sina iakttagelser brukar han säga, att alla människor i själva verket äro "bröder under huden". De kunna skiljas åt ifråga om samhällsställning, men inte ifråga om mänskliga känslor.

— Var skulle ni helst vilja tillbringa ert liv — vilken del av världen — om ni själv finge välja?

— Jag skulle välja Kina, svarar Franck utan tvekan. Varför? Jo, på grund av kinesernas djupgående filosofi. De anse att man inte ska oroa sig över något här i livet.

Pepprat arvode.

Den kände kirurgen Friedrich von Esmarch blev en gång kallad till en rik hamburgerbankir, som satt ett fiskben i halsen och höll på att kvävas. Näs Esmarch äntligen lyckats få bort det, snapade bankiren skyndsamt till sig litet luft och frågade:

— Vad är jag skyldig?

— Ge mig tiondelen av vad ni tänkte ge mig, medan ni ännu hade fiskbenet kvar i halsen.

Ur utländsk skämtpress.

Ett barn skrek. Det skrek som om man stuckit en kniv i det. Modern gick av och an med sitt barn och vaggade det i sina armar halva natten. Fadern sov obekymrat. Slutligen väckte hon honom, vilket inte tarvade litet våld.

— Nu är det din tur att vagga lillen!

— Jag! Varför skall jag vagga lillen?

— Det är ditt barn lika väl som mitt.

— Det må vara, men. . .

— Inga men. Du har andel i barnet och. . .

Fadern vände ryggen till, lät höra en högljudd gäspning och på väg att somna in igen, mumlade han:

— Vagga du din andel — jag låter min skrika!

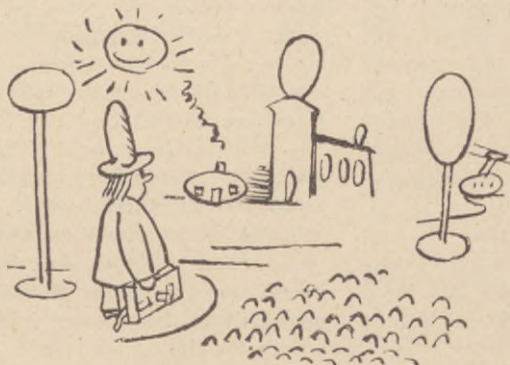
— — —

En filmdirektör i Hollywood hade tagit sig ett glas för mycket till lunchen. Återkommen på kontoret, fann han, att en filmmanuskriptförfattare väntade på honom.

Direktören slog sig ned vid sitt skrivbord och stirrade frånvarande i någonting, som han trodde vara filmmanuskriptet, men i själva verket var det telefonkatalogen som låg uppslagen, varpå han utlät sig sålunda:

— Ni har alldeles på tok för mycket folk i stycket, käre vän.

# Resan till Påskallavik



I. Jag, som är en äggsemplarisk man, hade beslutat mig för att fira påsken i Påskallavik, vilket inte ligger i Ägg-qvador, som alla människor tror. . .



II. Som jag var hungrig efter resan, intog jag en äggstravagant frukost, bestående av smörgås med pålägg av ägg och anjovis på närmaste restaurant. Just jag skulle knäcka ägget med min skarp-äggade kniv,



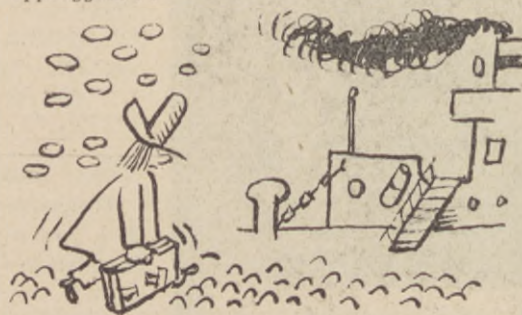
III. så råkade jag en gammal bekant, den äggo-centriske Sven Tvesk-ägg, som försatte mig i fullständig äggstas.



IV. Han berättade sina intryck från platsen, späckade av ägg-centriska vitsar, varav jag blev fullständigt upp-äggad. . .



V. men detta blev tve-äggat. Tvesk-ägg gav mig en påksmäll.



VI. Det gjorde mig ägg-alt detsamma, eftersom det, jag skulle berätta om, nu var fullständigt klart.



VII. Det enda, jag önskade på hemresan, var ett ägg-stra starkt pulver.

P. S. Skrivet i ett ägg-semplar.

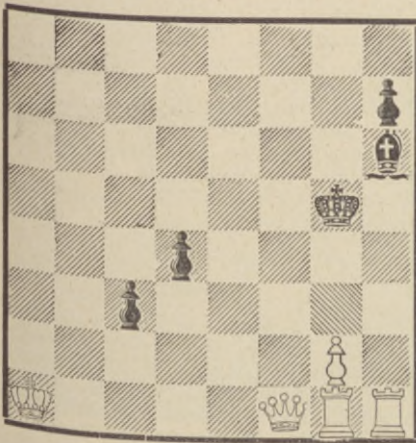
T. Sandberg  
Påskallavik Påsken 1941.



# Schackspalten

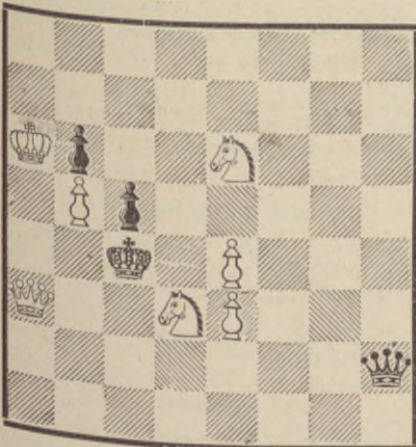
Red. av E. Lundin.

**PROBLEM n:r 56.** Av Gustaf Larsson,  
Stockholm. Original för Status.



Matt i tre drag.

**PROBLEM n:r 57.**



Matt i två drag.

Lösning på uppgiften i marsnumret.

Vit gör matt i tolv drag: 1. Sc4×d6†, Kg8—h8. 2. Sd6—f7†, Kh8—g8. 3. Sf7×h6†, Kg8—h8. 4. Sh6—f7†, Kg8—h8. 5. Sf7×d8†, Kg8—h8. 6. Sd8—f7†, Kh8—g8. 7. Sf7×g5†, Kg8—h8. 8. Sg5—f7†, Kh8—g8. 9. Sf7×e5†, Kg8—h8. 10. Se5—g6†, Sh4×g6. 11. Th1×h7†, Kh8×h7. 12. Ta5—h5 matt.

En överraskande avslutning.

Som en blix från klar himmel, brukar det heta i schack i bland. Något ditåt händer i följande parti, nyligen spelat i Stockholms Schacksällskaps pågående vinterturnering. Det vill säga, helt klar var inte himlen, ett och annat moln syntes redan vid horisonten.

**E. Lundin.**

1. e2—e4
2. d2—d4
3. c4×d5
4. c2—c3
5. Lf1—d3
6. Lc1—f4
7. Sg1—f3
8. Sb1—d2
9. h2—h3
10. 0—0
11. d4×e5
12. Sf3×e5
13. Sd2—f3

**U. Körling.**

- c7—c6
- d7—d5
- c6×d5
- Sb8—c6
- Sg8—f6
- g7—g6
- Lf8—g7
- 0—0
- Sf6—d7
- e7—e5
- Sd7×e5
- Sc6×e5
- Se5×f3†

Att slå löparen vore sämre, emedan vit då skulle behärska den viktiga punkten d4.

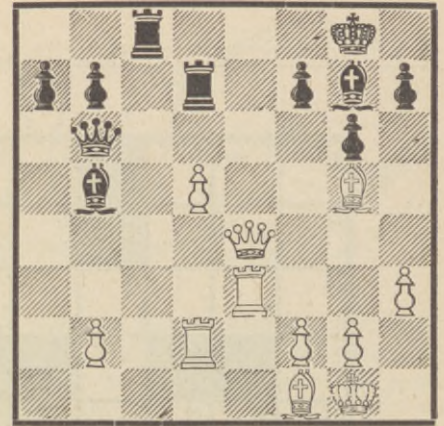
- |            |        |
|------------|--------|
| 14. Dd1×f3 | Lc8—e6 |
| 15. Ta1—d1 | Dd8—b6 |
| 16. Td1—d2 | Tf8—d8 |
| 17. Tf1—d1 | Ta8—c8 |
| 18. Le3—g5 | Td8—d6 |
| 19. Ld3—f1 | d5—d4  |

Svart ansåg tillfället lämpligt att byta bort sin svaga d-bnde mot vits a-bnde. Det var inte lätt att förutse att detta skulle leda till snabb förlust för svart.

- |                        |        |
|------------------------|--------|
| 20. c3×d4              | Le6×a2 |
| Ej Lxd4 för Le3.       |        |
| 21. d4—d5              | La2—b3 |
| 22. Td1—e1             | Td6—d7 |
| Det hotade bl. a. Te7. |        |
| 23. Te1—e3             | Lb3—a4 |

Eller 23. —, Lc2. 24. Txc2†, Txc2. 25. Te8†, Lf8. 26. Da3!, Tc5 (Dxf2†?, Kh2!). 27. Lxf8, Txe8. 28. Lxc5 med vinstställning för vit. En mycket intressant variant!

- |                                |        |
|--------------------------------|--------|
| 26. Df3—e4!                    | La4—b5 |
| Ställning efter 26. —, La4—b5. |        |



- |              |          |
|--------------|----------|
| 27. Lf1×b5   | Db6×b5   |
| 28. De4—e8†! | Tc8×e8   |
| 29. Te3×e8†  | Lg7—f8   |
| 30. Lg5—h6   | Uppgivet |

På Dc5 följer naturligtvis d5—d6.



Inte riktigt samma sak.

Anders Jönsson under besök på Kiviks marknad, fick syn på en herre, som stod och klappade en liten hund. Anders, som var i "snacketagen", kunde ej avhålla sig från att fråga:

— Ä de harrens hong?

— Nej, jag är hundens herre, blev svaret.

Detta överträffade allt vad Anders tidigare kunnat föreställa sig i fråga om kvickhet och slagfärdighet, och han gömde orden i sitt hjärta.

Några dagar senare står Anders lugn och trygg på sin gård, drömmande betraktande sina spägrisar, vilka motioneras därute. En förbipasserande campare får syn på idyllen och spörjer mer prat-sjukt än djupsinnigt:

— Är det fars grisar?

Varpå Anders med lysande ögon genmäler:

— Nej, ja ä grisarnas far!

En gammal dam gick in i en mönsteraffär och bad om litet fingervisning hur hon skulle kunna göra en sweater åt sin hund.

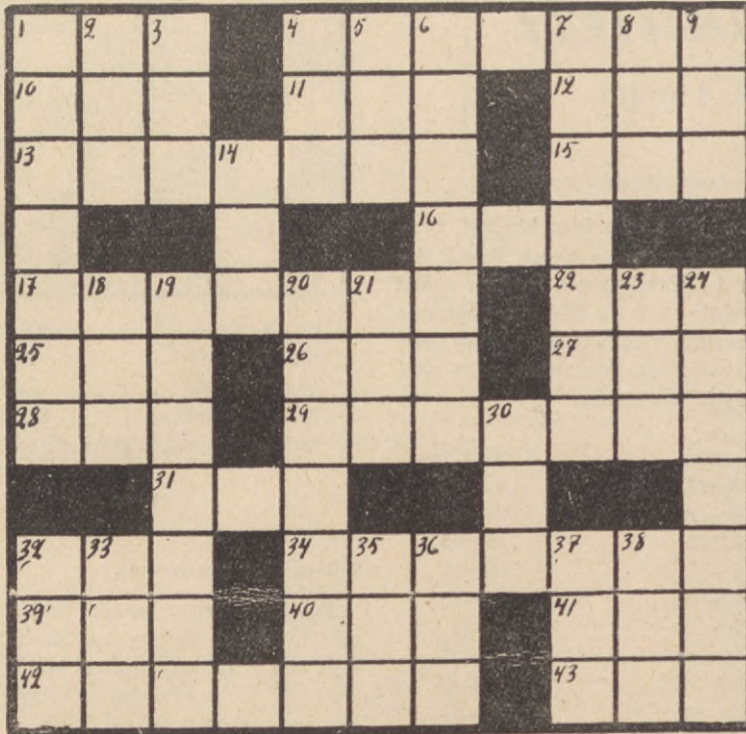
— Hur stor är hunden? frågade biträdet.

Den gamla damen gjorde några famlande gester och biträdet sade:

— Det kanske vore bäst att ni toge hit hunden.

— Nej, sade damen det är meningen att det skulle bli en överraskning.

## KORSORD N:r 4



## Vågräta ord:

1. Förrädiskt hål.
4. Mynt och buss.
10. Var hälsad!
11. Världighet.
12. Mansnamn.
13. Tron på det tusenåriga riket.
15. Detta är futurum.
16. Kallas fylke i Norge.
17. Uppstod i Frankrike ur barocken.
22. Föda och 20 böcker.
25. Onkel Sam.
26. Stad i n. Italien och brukas före carte.
27. Adverb.
28. Fisk och insekt.
29. Blått färgämne och inte någon gnagare.
31. Nutida namn på floden Eurotas.
32. Tredje digniteten.
34. Gevärsfabrik och handelsföretag.
39. Zevs dotter, olycksgudinnan.
40. Står ofta på recept.
41. Nöjestempel.
42. Sypåsar och fribytare.
43. Avkomma.

## Lodräta ord:

1. Tillhåll för post.
2. Värdepapper.
3. "Check to check".
4. Kråkljud.
5. Vård.
6. 100 bani eller parå.
7. 5 år men ingen nöjeslokal.
8. Svulst.
9. Vinodlare.
14. Furst Hirobumi aus Japan.
18. Brevförkortning.
19. Vidd och värde.
20. Muhammedansk världighet och stat samt tunna med gödning.
21. Mansnamn.
23. Sönder.
24. Sittning.
30. Högerbiflod till Ob.
32. Fångst och udde.
33. Brukas för i.
35. Offrade nio söner.
36. Så.
37. Giv akt!
38. Stad i Sydamerika.

## Lösningar

till Korsord n:r 4 skola vara oss tillhanda senast den 20 maj. (Obs. tiden). Skriv "Korsord n:r 4" på kuvertet. Insändaren av den först öppnade rätta lösningen belönas som vanligt med en femma. Lösningen jämte pristagarens namn meddelas i juninumret.

## Lösning till korsord n:r 1.

Vågrätt: 2. Art. 5. Bra. 8. Dupera. 10. Frygel. 12. Hu. 13. Atom. 14. Rata. 16. Ess. 18. Atavism. 20. Äga. 21. Tsar. 23. Stava. 24. Ural. 25. Silas. 27. Ösa. 28. Knalt. 29. Naglar. 31. Trädgård. 33. Gal. 34. Älv. 35. Frigga. 38. Utkast. 41. Truga. 42. Rov. 44. Ernäs. 46. Rana. 47. Abbot. 49. Aula. 50. O. s. a. 51. Breslau. 53. Sil. 54. Vikt. 55. Adra. 57. Gratie. 58. Tensta. 59. Lav. 60. Lat. 61. Ev.

## Lodrätt:

2. Apa. 3. Reta. 4. Trots. 5. Brasa. 6. Ryttn. 7. Aga. 8. Dussin. 9. Amatör. 10. Privat. 11. Legala. 12. Hets. 15. Valt. 17. Sala. 20. Ärad. 22. Raggiga. 24. Undvara. 26. Slaga. 28. Kälke. 30. Alg. 32. Rät. 35. Frasig. 36. Runa. 37. Arbete. 38. Uvolät. 39. Snus. 40. Tälliga. 41. Tro. 43. Obs. 45. Sal. 47. Arkiv. 48. Tadel. 51. Bitar. 52. Una. 54. Val. 56. Ast.

\*

Först öppnade rätta lösningen hade insänts av Karin Larsson, Avd. D-5, Hesselby Sanatorium, som får femman på posten.

Februarinumrets korsordsfemman erövrades av Gunnar Lindberg, avd. 6 C, Renströmska Sjukhuset, Göteborg.

## Lösning till korsord n:r 2.

1. Spel. 4. Åda. 6. Ribb. 9. Pilt. 11. Juan. 13. Erika. 16. Ratas. 18. Nos. 19. Grand. 22. Ert. 23. Baku. 24. Ito. 25. Kria. 26. Ido. 27. Akeri. 29. Van. 30. Puderdosa. 33. Nare. 34. Tyll. 35. Lira. 36. Mall.

## Lodrätt:

1. Stenbit. 2. Episkopal. 3. Lik. 4. Åt. 5. Aj. 6. Raa. 7. Intervall. 8. Bastant. 10. Lag. 12. Urd. 14. Road. 15. Datera. 17. Aria. 20. Rike. 21. Nord. 27. Ader. 28. Iota. 31. Uri. 32. Syl.

# Läkerol

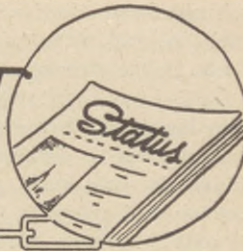


Den  
gör  
Er  
gott!

Gör Edra inköp  
hos Status annonsörer!



# PATIENTERNAS SPALT



## Hässleby-korrespondens



"Muntergökarna".

Först haver jag att rekommendera mig uti eventuella läsares och läsarinners välbevågna åtanke. I fortsättningen är det nämligen mandrom, som skall recitera från Hässlebys longituder om vad som händer och sker. Den där "Hft", som har skrivit då och då, blev till slut så missbehaglig för klövrarna, att dom beslöt att göra en så att säga mesallians med mig att jag skulle övertaga korresponderingen och muta honom med ett klöver. Man jag tror vad jag vill jag! Själv klövrar jag, så om mig får ni inget höra. Jag kanske borde nämna, att jag är mycket korpulent för det här jobbet. I två månader har jag nämligen avvässat blyertspennor hos bränslekommissionen; sen blev jag överansträngd och kom hit.

För ungefär cirka en månad sedan hade vi roligt värre. Dragspel och tjo och tjohej! Det var personalen som framspelade en kabarett, som vi fick se, som var rolig av bara den. "Muntergökarna" var den benämnd och innehöll visor och sånger och sketcher. Vi applåderade så det ekade, och själv var jag så betagen när lillan Greta var inne, så hade inte mitt eget lilla rara klöver varit så. . . Mig tyckes det dock, att vi själva, alltså patienterna, också borde vara komparabla att göra något liknande. Frågan öppetstår alltså för våra spektakeltalanger.

Annars om dagarna deltagar jag i så kallad studiecirkel. Magistern påstår att vi läser franska, men jag vet nog, att "fä" är ett hederligt svenskt skällsord och en "so" har en väl också sett i sin dag. Det svåra är bara att komma ihåg att tänka på sugga när man menar under. Men jag skall inte klaga, för det är tämligen sällan magistern besvärar mig. Men nog vore det skojigare med cirklar eller ovaler eller vad det nu hette i föreningskunskap och kommunalstämmelära eller något dylikt. Då finge man ju dunka med en ordentlig klubba. Men jag skall inte säga något, för i förra veckan råkade jag säga något liknande till den adlige styrman och en annan förlovad i gänget,

och dom sa' att här ska man inte studera utan här ska man bara klövrar, och det är därför som jag också klövrar nu. Se styrman han är så väldigt omkringrest och världsklok, så han måste väl veta hur det skall vara.

En efterstådd omväxling gav filmen "Med dig i mina armar", framrullad i härvarande bys filmsalong inför ett sakförståndigt publikum häromsistens. I efterhand har det blivit förspott, att ett flertal klöverpar — inga namn, absolut inte! — ur pjäsen hämtat avsevärda nya friska impulser. Hur romantiskt vore det inte, om en och annan till och med blivit "väckt till en ny högtidlig yra", såsom vår barndoms fjärl på Haga utlåter sig så vackert.

Mycket uppskattades också ett par herrar Grönkvist och Westberg som sjöngo visor till luta resp. berättade osannolika historier förra veckan. Oavgjort är huruvida lutarens mimik eller lyrik var det mest se- resp. hörvärda. För oss var Harriet Löwenhielms "Drömboken" av alldeles särskilt intresse, eftersom den lär vara tillkommen här på stället.

Slutligen har i de sista dagarna påbörjats en större intern schacklig turnering eller liga för att tala med fotbollssparkarnas terminologi. Trenne s. k. kategorier eller m. a. o. klasser äro deltagande, nämligen mästaren, schackspelarna och dom som bara brukar spela dam. Skarpa strider är att förvänta, särskilt som somliga — fortfarande inga namn — äro fina på damanfall. Jag hoppas kunna komma med resultatsförteckning i nästa nummer.

Jag anbefaller mig till sist i Eder v. ynnest.

*Inte Gral.*

## Några erfarenheter som Status-försäljare

Jag dyker in på ett ölkafe, med en packe Status under armen. Kaféerna äro i regel de bästa platserna för tidningsaffärer. Där kan man sälja allt mellan himmel och jord från rättfällor till pianon. Annars skulle inte dessa näringsställen vara så livligt frekventerade av ambulerande affärsmän, en del mer eller mindre nogräknade i sina affärer.

Jag går in i matsalen. På ett riktigt ölkafe serveras det mat också. Det är glest med gäster där, bara tre stycken. Den första köper ingen tidning. Han svarar mig inte, bara skakar på huvudet och börjar ägna biffsteken en alldeles särskild uppmärksamhet. Tydligt hoppöst fall. De två andra gästerna köper var sin tidning. Av den ena får jag det rådet att försöka sälja en tidning till herrn med biffsteken. Han är nämligen bas på en viss arbetsplats och förtjänar grova pengar, han har säkert råd att kosta på sig en tidning. Jag försöker alltså ännu en gång med herrn som äter biff. Men nix. Det går inte alls. Han bara skakar på huvudet och jag räddar det säkert från att trilla av genom att gå min väg.

Inne på själva kaféet drickes det pilsner, porlar oceaner av klass II genom törstiga strupar, under det röken från cigaretter

och pipor står tjock som en fäll under taket. Jag tycker san- nerligen synd om personalen, som är tvungen att vistas i denna tjocka luft under sin arbetstid!

Borta i ett hörn sitter en arbetsklädd och grovhuggen typ. Han lägger ett par stora borstiga mustascher i öglaset, en knappt märkbar lutning på handen och innehållet är tomt på mindre än en sekund. Den vita fradgan stryker han av mus- taschen med avigsidan av handen och med den andra fyller han på nytt öl i glaset. Jag stegar fram och bjuder ut Status. — "Dä ä så kart ja ska köpa en Status! När man måste ändå betala stora skatter, som gå till kanoner och mordredskap, så kan man gott kosta på de lungsjuka en slant."

Vid nästa bord sitter en välklädd herre. Han har just beställt två pilsner som han betalar med en ovikt femtiolapp. — "Får det lov att vara ett exemplar av De Lungsjukas Riksförbunds organ?" Den tilltalade sätter upp ett förvånat ansikte, åtmin- stone låtsas han se förvånad ut, under det han skrapar åt sig sedlar och mynt från bordet. — "De finns ingen organisation som heter så", säger han. Eftersom jag ej vill bli betraktad som lögnare, tar jag fram förbundets stadgar och visar honom och till yttermera visso håller jag ett fem minuters föredrag om förbundet och dess uppgifter för honom. Men han ser inte ut att bli övertygad. Då inträffar, att en annan herre vid samma bord, som åhört vårt samtal, ber att få köpa en Status. Han betalar tidningen och överlämnar den med en artig gest till den

tvivlande herrn: — Varsågod, här kan min herre få en tidning, så slipper min herre köpa någon, pengarna kanske behövs till pilsner! Varpå han avlägsnar sig med ett bestämt drag kring munnen. Jag går också, ty den tvivlande herrn har redan stoppat på sig tidningen.

Man träffar många underliga typer, när man går omkring och säljer Status. Det är han som kommer med råd och ordinationer, hur man botar tuberkulos fullständigt. Man skall göra en dekokt av en viss rot och dricka. Lök och tjära skall visst också vara bra enligt folkfantasi. Till och med sådana råd som att suppa sig full varenda dag får man, det lär ha botat dödsdomda påstås det bestämt. Det är lönlöst att försöka övertyga dessa om, att vetenskapen är mera sakkunnig på detta område. Jo, de gå med på att vissa läkare kunna bota tuberkulos, även om det är hopplöst, men då måste man vara rik!

De flest äro hyggliga och förstående människor, de köper tid- ningen för den goda sakens skull. De stå inte och bläddra i den för att sedan lämna tillbaka den med en axelryckning. Jag har märkt, att de som förtjäna minst, är den största kategorien av kunder. Men man kan ju inte begära, att en människa, som haft tur i livet, fått ha hälsan och bra arbete året om, ska kunna förstå de nödställdas problem. Men lyckas vi få Status under ögonen på dem, kanske även de en gång upptäcka att allt inte är som det borde vara.

Akis.

## FRÅN VÅRA YNGSTA LÄSARE

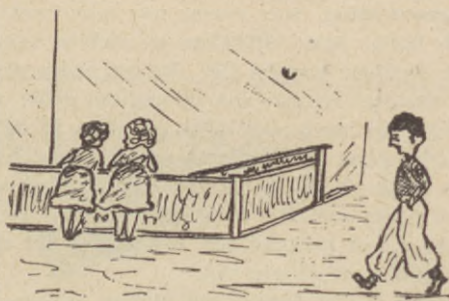
### Små påskupptåg på barnavdelningen

Min första påsk på ett sanatorium blev inte så dystert och ve- modsfull, som jag väntat. Jag var bara tolv år och hade måst resa från julens efterfirningar, och därför motsåg jag med stor glädje den annalkande påsken. Jag och en kamrat från samma plats hade tigt och bett att få oss tillskickade "ryska smällar" hemifrån men erhållit ett blankt nej. Min kamrat hade emel- lertid mostrat i staden G-borg och väddade till dem i sin nöd med resultat, att hon fick ett paket innehållande bl. a. sådana där smällar. Hon delade systerligt med sig, och "rackarungar" som vi var, riktigt tränade vi till påskaftonens morgon, då vi skulle skrämra kamraterna. Trots vår sjukdom, stod glädjen i högan sky. Båda hade vi hemifrån fått ätliga och oätliga påsk- ägg i olika storlekar, frukt m. m. Vidare hade vi "hel dag". Ja, vi mådde som prinsar, bevars.

Så kom då påskaftonen. I alla salar hängde under lampan minst en påskkäring, och i dagrummet fanns fastlagsris och allt annat, som hör påsken till. På morgonen var min kamrat och jag tidigt uppe. Vi letade rätt på smällarna och smög oss ut i korridoren. Utanför varje dörr fyrade vi av var sin påska-

smäll, och så gick vi in fint och städat och sade: "Glad påsk". Flickorna undrade, om vi hört smällarna. Ne-nej då, det hade vi inte. Vi gick från sal till sal, men ingenstans blev vi miss- tänkta. När klockan närmade sig frukosttiden, stod min kamrat och hängde på räcket till trappan, som ledde ned till de storas avdelning. "Skur-Ada" höll just på att vaska trappan, och Inga och jag överlade, om vi skulle våga kasta ned en "smäll". Me- dan vi stod där, kom en pojke fram till oss. Han hade miss- tänkt oss från första stund, sade han, och frågade nu rent ut: "Är det ni, som har "ryska smällar?" — Vi måste erkänna, och då sade han ivrigt: "Får jag ett par stycken!" Det fick han, och så skulle han då kasta ned en till Ada. Hans avsikt var att kasta den bakom henne. Men just som smällen flög genom luf- ten, tog Ada ett steg nedåt, varför smällen slog ned i Adas per- ruk, just där hon började bli "flintis". Vi drog oss hastigt till- baka. Men, o ve! Bakom oss stod Syster, vilken antagligen sett alltsammans. Vi fick oss en duktig skrapa men slapp arrest. Vi lämnade ifrån oss alla smällar, men nämnde inte om att vi ha- de fler i skåpet.

Så skred dagen fram, och klockan sex skulle vi äta ägg. Na-



En pojke kom fram. . .



Smällen slog ner i Adas peruk. . .

turligtvis anordnades kappätning. Jag åt tre ägg och en flicka, som satt brevid mej, skulle också försöka göra det. Men när hon hunnit halvvägs på det tredje, reste hon sig hastigt och gick ut ur rummet med händerna på magen. Priset tog en pojke, som åt fem ägg. Efter maten delade vi ut påskbrev till höger och vänster. Det var stämning, vill jag säga. All tungor var uppe i 90 kilometers fart, och det var ett surr och ett liv i högsta grad. Tystare blev det inte, när två alla tiders påskkäringar kom och hälsade på. Men, ack vad stygga dom var! Mig sota de ner alldeles, så jag såg ut som en käring jag med. Det var liv och fröjd, och de minstas ögon strålade. De små glömde för tillfället sin mamma. Allt har dock en ände. Det hade också denna dag. Men det var lyckliga och glada sjuklingar, som "koja" den kvällen.



Vi fick en riktig skrapa. . .

På påskdagen och annandagen kom besökande i långa banor. Ett, två, tre var helgen slut. Alla "käringarna" plockades ned från lamporna, kycklingarna gömdes i en ask till nästa år, och livet fick åter sin vanliga gång inom fyra väggar. Det stundar åter en påsk, helt olik den, som jag skildrat. Nu rasar många krig, och det är "kort" på mycket (utom på barnsliga upptåg), men ändå tror jag, att alla systrar gör vad de kan för sina patienter även denna påsk.

Glad Påsk önskas alla kamrater av

Nabir.

Styrelsen för Nationalföreningen mot tuberkulos har haft sammanträde under Kronprinsens ordförandeskap.

På hemställan från socialdepartementet beslöt styrelsen låta göra en kompletterande utredning om inrättande av ett s. k. yrkesskolesanatorium, varvid särskilt skulle beaktas frågan om nybyggnad av en anstalt för detta ändamål i stället för den tidigare ifrågasatta ändringen av Spenshults sanatorium. Utredningen uppdrogs åt den tidigare kommittén under ordförandeskap av generaldirektör Nils Hellström.

Bidrag beviljades till Moheds barnhem, Kungsörs barnkoloni samt Stuverums barnhem. Vidare lämnades bidrag till mass- och gruppundersökningar, omfattande över 6.000 personer. Professorerna G. Blix, Uppsala, och A. Kristenson, Stockholm, erhöles anslag till vetenskaplig tuberkulosforskning.



# TRYGGHET - EKONOMI VID EDRA INKÖP

Ni handlar tryggt och ekonomiskt vid köp från Åhlén & Holm. Tack vare i god tid gjorda inköp kan vår firma genom den nya Vår- och Sommarkatalogen 1941 alltjämt erbjuda Eder goda varor i rikt urval till fördelaktiga priser. Sänd oss kupongen, så erhåller Ni den nya katalogen gratis och portofritt.

**ÅHLÉN & HOLM A/B** Den största och ledande postorderaffären  
STOCKHOLM 20

Observera att Ni köper Edra varor lika förmånligt vare sig Ni köper dem genom vår katalog eller i någon av våra Temponaffärer.

Sänd denna kupong till Åhlén & Holm A.-B., Stockholm 20, i öppet kuvert frankerat med 5-öres frimärke.

Namn .....

Bostad .....

Postadress .....

Förutvarande kunder erhålla katalogen utan rekvisition.

241



# STATUS anordnar amatörfotoprästävlan

VEM TAR DEN TREVLIGASTE SANATORIEBILDEN?

## 50 kronor i pris!

Solen enkanterligen vårsolen, har återvänt till våra breddgrader. Alltid hälsa vi den med glädje, men i år — efter en lång och kall vinter, då vi huttrat och frusit mer än någonsin — är den särskilt välkommen. Snart är våren här på allvar, ängarna grönska, fåglarna kvittra och vinterkläderna vädras på sanatoriernas ligghallar. Och sedan är sommaren inte långt borta...

Alla äro vi soldyrkare mer eller mindre, men det finns en särskild kategori människor, som hälsa solljuset med dubbel tillfredsställelse — nämligen inte bara för den goda värmens skull! — och det är våra amatörfotografer. Vi veta, att de äro representerade i stort antal på sanatorierna. Att fotografera är en populär hobby på promenaderna och mellan liggutternerna — och en trevlig hobby förresten. Motiven äro kanske inte alltid så originella: först och främst är det "plåtning" av eventuellt klöver, av kamraterna på hallen, av en grupp framför sanatet o. s. v. Prov på den kamerakonst, som blomstrar på sanatorierna återfinnes f. ö. ofta i "Status" — på "Patienternas spalt", och de bilder som pryda denna sida, äro hämtade just från denna uppskattade avdelning i vår tidskrift, årgång 1940.

Nu ha vi tänkt att slå ett slag för sanatorieamatörkortets renässans så att säga, att uppmuntra våra amatörfotografer bland läsarna-sanatoriepatienterna landet runt och till den ändan anordna

en amatörfotoprästävlan om det trevligaste amatörfotot, taget i sanatoriemiljö.

Vi ha ansett det klokast att inte uppställa alltför snäva regler för denna tävlan — den får helt enkelt gälla för, vad ovan sagts, att sända in ett eller flera "trevliga" foton, kort sagt — motiven kunna ju sedan variera avsevärt. Helst bör det förstas vara ett snapshot — ett rörligt motiv; gruppbilder o. d. (om de ej äro särskilt originella!) ha nog föga utsikt att göra sig gällande konkurrensen.

Vi lita emellertid på våra läsares intelligens och fantasi och slå oss alltså ned och vänta på tävlingsbidragen. Dessa skola vara oss tillhanda senast den 15 juni 1941, varför ni alltså ha 2 1/2 månad att vinka på.

Av de influtna tävlingsbidragen utväljer tävlingsjuryn de — enligt juryns åsikt — fem bästa, som därefter införas i "Status". Om dessa får läsekretsen sedan rösta, och denna röstning blir f. ö. en pristävling för sig, som framgår av det följande.

Två pris utdelas, ett

**Första pris på 25 kr., och ett andra pris på 15 kr.**

Dessutom erhåller den bland de röstande, vars röstsedel först öppnats och befunnits gälla den amatörfotograf, som erhåller de flesta rösterna

**Ett pris å 10 kr.**

Sätt alltså igång! Osäkra kamerorna — lägg an — —

Villebrådet väntar och sedan priset!



"Hesslebypatienter på slädparti."

## FRÅN FILMFRONTEN



Ett klipp ur SF-filmen Landstormens lilla argbigga: godsägare Bullen Berglund övervakar sin sköna och sidenoverallklädda dotters — Sickan Carlsson — mjölkningsbestyr i ladugården.



Sickan Carlsson och Holger Löwenadler i SF-filmen Landstormens lilla argbigga.

## Bristande samarbete . . .

(Forts. från sid. 6)

den vill jag för min del ej klaga. Det kan f. ö. nämnas, att det finns läkare med i fattigvårdsstyrelsen i Malmö — ett arrangemang, som till stor del bidrager till att underlätta samarbetet mellan de hälsovårdande myndigheterna och socialvården.

### D:r Erik Törnell: Reform önskvärd!

— Det ligger helt säkert någonting i Fattigvårdsförbundets påpekande, säger *överläkare Erik Törnell* vid Västeråsens centralsdispensär i Borås, då vi interpellera denne erfarne tuberkulosläkare i saken. — Det är klart, att fattigvårdens män ha sina synpunkter på problemet och läkarna sina, och båda söka väl i någon mån orsakerna till missförhållandet hos varandra, men sanningen är väl den, att det syndas mycket på båda hållen! Tyvärr är det nog också så, att vi läkare i gemen hittills alltför litet intresserat oss för de sociala problemen, det har tyvärr s. a. s. kommit att ligga utanför vårt arbete. Fattigvårdsstyrelserna, kanske särskilt på landsbygden, ha å sin sida ofta visat alltför litet förståelse för läkarens intentioner, då det gäller ett "understödsfall", t. ex. en arbetsoförmögen lungsjuk.

Det skulle därför vara lyckligt om ett bättre samarbete mellan fattigvård och dispensärer kunde komma till stånd. Att något borde göras för en reform härvidlag är säkert!

### D:r A. Törnblom: Samröre mellan fattigvård och sjukvård kardinalfel!

En liknande syn på problemet har *överläkare A. Törnblom* vid *Eksjö* centralsdispensär, tidigare verksam som sanatorie- och dispensärläkare i Norrland.

D:r Törnblom framhåller, att så långt ifrån att samarbetet med fattigvården är tillfredsställande, är det ett faktum, att ett *motsatsförhållande* mellan dispensär och fattigvård ofta skapas. Det är en erfarenhet, som många läkare gjort, att det ses med oblidla ögon, om man strider med fattigvården, och detta är fallet framförallt på landsbygden.

— Vi ha annars trott, inskjuta vi, att läkarens auktoritet är störst just bland landskommunernas fattigvårdsmän och att ett läkarbetyg, som företes för dem av en lungsjuk behövande vore ett sesam öppna dig —

— Tyvärr inte, svarar d:r Törnblom. Auktoritetstron finns väl till viss tid men trubbas snart av. Dessutom måste man i rättvisans namn betänka, att många småkommuner av ekonomiska skäl ha svårt att göra rätt för sig mot sina sjuka. Jag vill också framhålla, att jag som regel ej har några svårigheter med fattigvårdsmyndigheterna i mitt distrikt.

Kort sagt, att det ej är som det bör vara är säkert, och felat har man gjort från båda hållen. Och kardinalfelet, är det inte först och sist detta olyckliga samröre mellan fattigvård och sjukvård, som anses oportunt bl. a. då det gäller vården av de lungsjuka? Låt framförallt sanatorieläkaren slippa att stå som en tig-

gare vid fattigvårdens dörr och be om hjälp åt den lungsjuke. Genom att skilja på fattigvård och sjukvård skulle alla dylika "samarbetsproblem" försvinna.

### D:r B. Moraeus: Kuratorer vid centralsdispensärerna behövas.

D:r Törnbloms erfarenheter ha till stor del vunnits i Norrland och torde kunna anses representativa även för denna stora del av vårt land, men för att erfara hur problemet betraktas i Norrland av i dag söka vi oss med telefonens hjälp upp till *Hällnäs* i Västerbotten — efter ett misslyckat försök att få kontakt med landets nordligaste centralsdispensär i Sandträsk.

*Överläkare Helsing* är f. n. tjänstledig för militärtjänstgöring, men vi träffa i stället hans vikarie, t. f. *överläkare Björn Moraeus*, vilken trots relativ kort tjänstgöring i dispensärens tjänst har ögonen öppna för de brister, som tvivelsutan vidlåder samarbetet mellan läkare och fattigvårdsmän.

Orsaken härtill anser d:r Moraeus till stor del vara att söka i det förhållandet, att dispensärläkarens stora arbetsbörda knappast tillåter honom att ägna sig åt mera socialt betonade problem inom tuberkulosvården. Det blir arbetet med undersökningar, intygsskrivning o. d., som tar dispensärläkarens tid helt i anspråk.

F. ö. skulle man vilja fråga sig: Varför måste man begära, att just läkaren skall vara den, som tar initiativet, då det gäller att rätta till ett missförhållande, t. ex. beträffande en arbetsoförmögen lungsjuks understöd e. d.? Kunde man inte lika gärna tänka sig, att fattigvårdsordföranden i ett sådant fall ringer upp läkaren som tvärtom?

En god lösning av frågan vore säkerligen realiserandet av förslaget i Nationalföreningens utredning om anställande av särskilda kuratorer vid centralsdispensärerna, framhåller d:r Moraeus slutligen.

### D:r W. Mascher: Man vet ej vad man talar om!

Andra dispensärläkare i andra delar av landet ha, som ovan nämnts, en helt annan uppfattning av frågan. *Sålunda* har

*överläkare W. Mascher* vid *Målilla* centralsdispensär i Småland uteslutande angenäma erfarenheter av samarbetet med fattigvårdsstyrelserna, icke minst med fattigvårdsstyrelsen i Kalmar. Själv får jag säga — framhåller d:r Mascher — att jag alltid eftersträvat att stå i så intim kontakt med fattigvårdsstyrelserna som möjligt är, och jag har, som sagt, därvid också mött av förståelse.

— Fattigvårdsförbundets uttalande måste alltså förvåna Doktorn?

— Ja, i sak måste jag säga, att detta uttalande måste ha gjorts av en person, som ej har praktisk erfarenhet i denna sak!

### D:r Erik Forsgren: Endast goda erfarenheter.

Även *överläkare Erik Forsgren* vid *Svenshögens* centralsdispensär synes överraskad över Fattigvårdsförbundets anmärkningar.

— Detta Fattigvårdsförbundets påstående kan jag helt enkelt inte förstå, säger d:r Forsgren som svar på



## Mässlingen följes ofta av lung-tbc

Skärpt matfettstransonering kan också få svåra följder.

Enligt Skånska Dagbladet har till ett tuberkulohem i Småland införts fyra barn, vilka som följsjukdom av mässling fått lungtbc och även från Malmö har liknande fall inrapporterats. Det är sålunda allt skäl att se upp med mässlingen.

För att höra fackmannens syn på saken, har tidningen vänt sig till chefen för lungtuberkulosavdelningen vid lasarettet i Lund d:r S. Georg Idestrom, som svarar:

— Lungtbc förekommer rätt ofta som följd av mässling. Denna senare sjukdom tar ju åtskilligt på krafterna och när patienten är fri från den, blir han ett lätt offer för tbc. I hur stor utsträckning lungtbc förekommer som följsjukdom till mässling kan jag inte siffermässigt ange. Jag tror dock inte att mässlingen i år dragit med sig mer tbc än den brukar göra.

— En bidragande orsak till att tbc kan få större utbredning har man i födoämnesransoneringen och då speciellt i fråga om matfettet. Blir det inte värre med ransoneringen än hittills finns emellertid intet skäl att klaga, ty ännu räcka ransonerna till. Blir det en nedskärning kan emellertid situationen ändras.

vår telefonenkät. Jag har nämligen ingen som helst erfarenhet av att det skulle vara svårt att samarbeta med "fattigvården". I stället är min erfarenhet den, att man alltid med förtroende kan vända sig till vederbörande fattigvårdsordförande, då det gäller en patient som behöver hjälp, och vi äro i denna dispensär också alltid beredvilliga att uppsöka fattigvårdsstyrelserna, då detta behövs.

F. ö. ha vi här i Bohuslän bra ordnat med våra tuberkulosjukstugor — huvudsakligen avsedda för konvalescenter — där platstillgången är god och där den lungsjuke konvalescenten kan få den vård, han behöver. Och det lättar i hög grad upp kommunernas bekymmer då det gäller försörjningen av deras lungsjuka.

\*

Vi hänvisa f. ö. till ledaren i detta nummer.

**Ympning mot tuberkulos även i Jönköping.** Som bekant ha i flera städer, bl. a. i Göteborg och Borås under de senaste åren företagits ympning med s. k. B. C. G.-vaccin å barn i skolåldern, avseende att göra ungdomarna motståndskraftiga mot tuberkulosen. Nu meddelas, att man även vid Jönköpings folkskolor ämnar följa exemplet. Man startar nämligen i vår en kampanj, som man väntar sig mycket av och till vilken man väntar alla föräldrars medverkan. Det gäller att i folkskolans avgångsklasser företa en frivillig skyddsympning mot tuberkulos.

\*

**Färre tbc-fall i Göteborgs folkskolor.** Vid folkskolestyrelsens i Göteborg senaste sammanträde konstaterades att ärendet om friluftsskolor avskrivits och överförts till balanserade ärenden. Enligt uttalanden av förste stadsläkaren Göthlin och skolöverläkare Gedda har nämligen antalet tbc-fall minskats, varför en friluftsklass redan blivit nedlagd. En ytterligare minskning väntas, och detta är orsaken till att nyssnämnda ärende avskrivits.

\*

**Geschäft i de lungsjukas namn åtalas.** JK har anbefallt åtal vid rådhusrätten i Halmstad mot boktryckare Bror Brovall, som tryckt en publikation under titeln "De Lungsjukas Egen tidning", för vilken hinderlöshetsbevis ej meddelats. Vidare skall boktryckare John Johansson i Emmaboda, föreståndare för Emmaboda tryckeri, ställas under åtal inför Södra Möre domsagas häradsrätt för att han tryckt en tidskrift under titeln "Den Lungsjukas Egen Tidning", för vars utgivande hinderlöshetsbevis ej meddelats. På honom skall ansvar även yrkas, för att anmälan ej gjorts om att boktryckeriet bytt ägare.

\*

**Arvikasanatoriet köper mer mark.** I proposition till riksdagen föreslår regeringen försäljning av ett område om cirka 36,83 hektar av kronoegendomen Gate till Värmlands läns landsting för en köpeskilling av 37.500 kronor. Sedan riksdagen fattat beslut i försäljningsfrågan skall ärendet på nytt underställas landstinget för slutligt avtal. Sanatoriet är i behov av ytterligare mark för såväl byggnadsändamål för vid sanatoriet anställda som för promenadplatser.

### GÄVLE

**Prova Sambageriets Knäckebröd N:r 1**  
Telefon 15 72                      Telefon 15 72

**GEFLE OMNIBUSSBOLAG**  
TELEFON 577  
TRAFIKERAR STRÖMSBRO—HILLE  
Uthyr Turistbussar för längre och kortare turer. Begär prisuppgift.

**Holms Färghandel**

Rådhusorget  
VÄLSORTERAD!

Tel. Gävle 34 75  
VÄLKÄND!



**Senaste Modenytt**

HOS

**MYHRAS-MEETHS**

Tel. 344

Nygatan 28

Tel. 51 44

**Praktiska Byggnadsaktiebolaget**

G Ä V L E

Hamnorget 1

Telefon 29 68

Utför allt inom branschen  
Införda offert.

BETALD ANNONSPLATS

**STOCKHOLM**



**Maria Hägglunds**

**Köttextrakt — SOYA**

Gammal välkänd skånsk tillverkning

— Utan Kryddor —

Användes i Fackskolan för Huslig Ekonomi, Uppsala, samt av framstående matlagningsexperten o. hus-hållsskolor i landet. **Koncentrerad. Dryg. Billig. HÅLLBAR.**

God och kraftig Soya är hjälp i varje hushåll. Säljes över hela landet.

*Det är kvävt att inhålla ett bättre medel för lysas värd än den bekanta Sausis lammstektstektur. Den nyut-av-tvarede med lika stor fasthet och med samma framgång — se, se och rosig lyf.*

*Var försiktig med att se skogister landet runt. Pris för flaskor: 2, 4, och 8 kr.*

**IFA**

**ETT NAMN ATT MINNAS** då det gäller porträtt- och interiörfotografering, förstoringar m. m. **DROTTNINGGATAN 114, STOCKHOLM**

Tel. 30 19 82

Vard. 9—6, sönd. efter överensk.

**Hilma Johansson, Fiskhandel**

31—32 Östermalms Saluhall  
**STOCKHOLM**

Telefoner: 62 51 40 - 61 04 71 - 61 25 26

**KJOLPLISSERING**

i moderna veck och mönster, märkning, hålsöm, brodering, stråveck, knapphål o. knappslagning utföres fort och väl. **Gamla plisséer ompressas.** Order till landsorten

**"SPECIAL" - STOCKHOLM**

Tel. 10 43 71 Malmskillnadsgatan 23

**OHLSSONS**

**TEKNISKA FABRIK,  
STOCKHOLM**

Tel. 25 68 81, 25 68 82



**T J Ä R A**

BETALD ANNONSPLATS

**STOCKHOLM**

**A. Z. SELBERGS ÅKERI A.-B.  
STOCKHOLM**

Ynglingagatan 4 Tel. (växel) 23 05 10  
Transporter av alla slag med mästar och bilar. Leverans av grus och singel, sand och matjord m. m.  
**Gårdsrenhållning, Schaktningar, Rivningar, Grävmaskinsarbeten**

**MED MICHELIN**

**AIR-RAIL-RINGEN**

följer bilen vägen  
som ett tåg följer rälsen

**FÅGELHOLKAR 0:50 st.**

Större 0:75, för starar 1:—

**OSKARSONS LAGER**

Kungsgatan 70 Hornsgatan 8

**BODEN**

**BESTÄLL TID**

Nyöppnad beställningsavdelning för hrr. Klippning, champonering, ansiktsbehandling, oljerakning, herrpermanent m. m. **X-ER-VAC.** Ny behandlingsmetod mot håravfall utan hårvatten och pomador. **RING 2983.** Bekväma frisérstolar. Modern inredning. Ingen väntetid. **ROLFS HERRFRISERING, Kungsgat. 19** (invid postkontoret) **BODEN**

**BJÖRKBOMS Finbageri  
och Café**

Kungsgatan 10, Boden Telefon 598  
Rymliga och trevliga lokaler. Beställningar emottagas. En minuts väg från järnvägsstation

**ANNONSERA i**

**Norrländska Socialdemokraten**

Norrbottens förnämsta nyhetstidning

**SPECERIER — KONSERVER**

**FRUKT — CHARKUTERIVAROR**

**NILS WESTBERG**

Drottninggatan 10 Telefon 24 30

**HEDENBRONS KAFÉ**

rekommenderas vid utflykter och promenader  
Gott kaffe — Hembakat bröd  
Telefon 23 57 — **BODEN**

**Bergers Urmakeri**

**BODEN**

**Rüdens Herrekipering**

Spec.: STILKLÄDER

**BODEN** Tel. 20 65

**BODEN**

**E. A. Hedmans Bageri, Konditori  
och Kafé**

Kungsgatan, Boden Telefon 280  
**REKOMMENDERAS**  
Dagligen färskt bröd och gott bryggt kaffe

**NYA HEMBAGERIET  
BODEN**

Kungsgatan 19 Rikstelefon 414  
Färskt välsmakande kaffebröd.  
Konfekt och Karameller.

**Allt i**

**SKIDOR.** Anders Perssons Splitkein. Stavar, Bindningar, Vallor, Skidskor. Stor sortering i **WALLSTENS JÄRNHANDEL, Boden** Tel. 10 43 — 43

**Efter att ha sett en god FILM på  
ROYAL-BIOGRAFEN**

drick en kopp gott **KAFFE** på **WALLSTRÖMS CAFÉ, BODEN** Tel. 20 74

**BORÅS**

**Garnaffären Härvan  
Borås**

**REKOMMENDERAS**

**AKTIEBOLAGET**

**Marks J. Emanuelsson**

Dir. J. Emanuelsson **BORÅS**  
Manufaktur, Korta varor en gros

**GÄLLIVARE**

**J. F. Sjöströms Snickerifabrik**

Levererar de bästa snickerier såsom: Fönster, Dörrar, Trappor, Moderna köksinredningar, Affärsinredningar, Möbler m. m. Vålgjort arbete garanteras. Tel. 177 **GÄLLIVARE** Tel. 177

**NILS AXELSSONS**

**DIVERSEHANDEL**

Telefon 17 **GÄLLIVARE**

**O. H. LUNDKVISTS  
Charkuterifabriks**

välsmakande och kvalitativt förnämliga produkter rekommenderas **GÄLLIVARE** Telefon 135

**GYNNA ANNONSÖRERNA!**

**HALMSTAD**

**A.B. Maskinfabriken Rex**  
HALMSTAD

Tel. växel 33 00 Tel. växel 33 00

**Damsalongen CITY**

DAMFRISERING Brogatan 24

Tel. 37 72 Halmstad

REKOMMENDERAS

**HUDIKSVALL**

**Hudiksvalls Rörledningsaffär**

Tel. 655 E. BERGLUND Tel. 556

Värme- & Sanitetsanläggningar. Lager av rör och rördelar, pannor, radiatorer, sanitetsporlin samt armatur.

**KIRUNA**

**Hos THULE Matvaruaffär**  
Tel. 315 KIRUNA Tel. 315

Väl sorterat lager i  
SPECERIER, KÖTT, FLÄSK, FRUKT  
och KONFEKT

**CAFÉ ROYAL**

REKOMMENDERAS  
Gott kaffe med bröd från eget bageri.  
Choklad och te samt smörgåsar. Be-  
ställningar mottagas tacksamt. Tel. 575

**ALLT för det moderna hemmets  
MÖBLERING**

köpes till förmånliga priser i  
Löfgrens Möblering — Sven Lindgren  
KIRUNA  
Telefon 424

**Torsten Pettersson — Skrädderi**  
Välgjort arbete God passform  
KIRUNA Telefon 547

**Till Fjälls!**

Köp Er Proviant från  
**AXEL ERIKSSONS MATVARUAFFÄR**  
Tel. 28, 728 Kiruna Tel. 28, 728

Stor sortering av Hattar, Mössor, Hand-  
skar, Lösa skinn i

**MODEAFFÄREN "WEA"**  
(f. d. Karin Svensson)  
Kiruna Telefon 446

**Drick Sigill-Kaffet**

Finnes endast hos  
**H. JAKOBSSON**  
Kiruna 302

BETALD ANNONSPLATS

**Kiruna Modeateljé**

rekommenderas i ärade Kiruna-damers  
benägna hägkomst. Förnämsta utförande  
av all slags sömnad.  
Vördsamt

**JUDITH JACOBSSON - 29-1 - Tel. 5 07**

**LULEÅ**

**CENTRALTRYCKERIET**  
LULEÅ

utför ALLT inom branschen korrekt,  
tidsenligt, snabbt.

Kortbeställningar dagslevereras  
Telefon 29 76 Telefon 29 76

**W. JOHANSSON, Rörledningsaffär**

Utför värme-, Vatten- och Avloppsled-  
ningar samt Reparationer

Skomakaregatan 42 LULEÅ  
Tel.: Verkst. 13 25 Tel.: Bostad 11 75

**NYA BLOMSTERHANDELN**

(Ingeborg Johansson)  
Hermelingsgatan 16 Telefon 13 99

Alltid riklig sortering av årstidens blom-  
mor. — Binderier utföras  
Medlem av Blomsterförmedlingen

**Elektriska anläggningar**

maskiner och apparater till förmånliga  
priser

**ELEKTR. A.-B. POLEN — LULEÅ**  
Tel. 23 51

**V. & A. ANDERSSON**  
MALERIAFFÄR  
LULEÅ

Kungsgatan 16 Telefon 21 63  
**BILLACKERINGSVERKSTAD**

**De bästa programmen  
å Röda Kvarn o. Odéon**

**CECILS KONDITORI**

SMÖRGÅSAR — TÄRTOR  
Beställningar för begravningar m. m.  
mottagas. KLUBBRUM  
Telefoner: Luleå 14 33 — 14 34

**Jordbrukare!**

Stöd Eder egen organisation genom att  
bliva medlem hos oss. Anlita oss vid in-  
köp av Kraftfoder, Konstgödsel m. m.  
**NORRBOTTENS  
LANTMANNAFÖRBUND**

**Märthz Ekipering**

Storgatan 26, LULEÅ Telefon 29 50  
Specialaffär i: Damunderkläder, Strum-  
por, Corsetter, Klädningar, Blusar, Jum-  
pers, Barnkläder, Herr- och Goss-  
underkläder m. m.

**SVEN NILSSONS REPARA-  
TIONSVERKSTAD**  
LULEÅ

Gamlestadvägen. Tel. 19 60, bost. 31 30  
**REKOMMENDERAS**  
Fullständig bilservice

Gynna annonsörerna!

**MALMBERGET**

**CARL W. L. ANDERSSON**

MUSIKHANDEL & MUSIKFÖRLAG  
Malmberget - Telefon 3 53

**A.-B. Jakobssons Livsmedel**

Tel. 258 MALMBERGET Tel. 192

Filialen Telefon 80. **PORJUS**  
Prova våra goda kaffeblandningar  
Elvakaffe — Kalaskaffe — Hushålls-  
blandning. Matvaror — Specier

**Elvira Lindéns Fotoateljé**

Tel. 383 MALMBERGET Tel. 383

**PORTRÄTT — MULTIFOTO**  
Amatörarbeten — Förstoringar

**O. K. Jonassons Ur- & Optiska Affär**

Tel. 349 MALMBERGET Tel. 349

REKOMMENDERAS!

VÄND EDER med förtroende till  
**Malmbergets Begravningsbyrå**  
BLOMCENTRUM

Binderier utföras vackert och  
omsorgsfullt  
Tel. 322 MALMBERGET Tel. 322

**MALMÖ**

**Olof Hanssons Bilverkstad**  
Slussplan, MALMÖ Telefon 271 26

Bostad Kvarnby 212  
**ALLT I BRANSCHEN**  
Specialverkstad för Dodge, Chrysler,  
Plymouth, Renault

**IDA JOHNSON**

DAMKONFEKTION  
1:sta klass Syateljé  
Bergsgatan 1 A MALMÖ  
Telefon 274 75

**A.-B Charles Hansen**

ADELSGATAN 16  
REKOMMENDERAS

**MOTALA**

**Kafé Sjövik**

VARAMOBADEN, MOTALA  
Tel. 910

Servering av kaffe och hembakat bröd

**Konditori Cecil**

REKOMMENDERAS  
Bispotalagat. 6  
Tel. 734

MOTALA	UMEÅ	ÖSTERSUND
<b>Ågren &amp; Co A.-B</b> <b>Möbelaffär</b> Tel. 7 59 Stort urval i <b>MÖBLER &amp; MATTOR</b>	<b>Bröderna</b> <b>LINDFORS</b> <b>JÄRNVAROR I PARTI</b>	<b>EDQUISTS Päls- &amp; Modeaffär</b> Prästgatan 34 ÖSTERSUND Telefon 21 87 Har alltid de senaste nyheterna på lager
<b>Ängdalens Plåtslageri</b> MOTALA ALLT I ROSTFRITT Tel. verkst. 495, bost. 352, Verkm. Banks bostad 21	Umeå: Namnanrop. Skellefteå 109 44	<b>VÄGEN TILL</b> <b>BYLINS</b> hörna lönar sig alltid <b>LYDIA BYLINS</b> Speceri- & Mejeriaffär Prästgatan 65 — ÖSTERSUND Tel. 16 11 ÖSTERSUND Tel. 16 11
<b>NORRKÖPING</b>	<b>OLOFSSON &amp; CO</b> PLATSLAGERI Haga, UMEÅ Tel. 10 36, 10 33, 10 34 Takreparationer — Allt slags Plåtslageri och Rostfritt. Förtenningar.	<b>HEDERSPRENTER</b> Guld- och silverur av hög kvalitet. Lä- ga priser. Glasögon utprovad omsorgsfullt <b>Nilsson &amp; Appelqvist, Ur- &amp; Optisk affär</b> Östersund Tel. 11 78
<b>Kajsas Hembageri</b> NORRKÖPING V. Nygatan 15 Tel. 230 28 <b>REKOMMENDERAS!</b>	<b>HENRIK HARJU</b> Rikst. 4 22 och 4 23 UMEÅ Lokal: Kungsgatan 63 <b>Färg-, Kemikalie- &amp; Tapetaffär.</b> Avdeln. för fotografiska artiklar. Rekommenderar sin sortering av: Färger, Fernissor, Oljor, Falu Rödfärg, Tapeter, Kameror, stor sortering, Förbands- och sjukvårdsartiklar m. m. Order till landsorten expedie- ras omgående.	<b>Husmoderns Hembageri</b> Allt i matbröd, kaffebröd, småbröd samt tårter och bakelser <b>Bageriet: Ruuthsvägen 5</b> <b>Butiken: Storgatan 38</b> Tel. 20 25 ÖSTERSUND Tel. 32 26
<b>FIRMA MARTIN JANSSON</b> Godsgatan 11 Telefon 244 98 NORRKÖPING Säljer: Byggnadsmaterial Utför: Asfalt- och Isolationsarbeten, Massagolv m. m.	<b>A.-B. H. ANDERSSONS</b> Värme- & Vattenledningsaffär UMEÅ Värme-, ventilations- och sanitetstekni- ska anläggningar. Införda kostnadsför- slag. Tel.-anrop: Anderssons värme.	<b>ANVÄND</b> <b>Ingeborg - Engelbrekt SKOR</b> <b>Burmans Skoaffär</b> Prästgatan 36 Telefon 1 16
<b>NYKÖPING</b>	<b>VÄSTERAS</b>	<b>DAHLBERGS KONDITORI Eitr.</b> Tel. 16 04 Brunflovägen 1 ÖSTERSUND <b>REKOMMENDERAS!</b>
<b>BETALD ANNONSPLATS</b>	<b>NEONLJUSSKYLTAR</b> <b>A.-B. ROOS</b> <b>SKYLTREKLAM</b> Tel. 15 50 VÄSTERAS Tel. 31 50	<b>IVARSSONS Auto- El. Verkstad</b> Prästgatan 44 Tel. 12 34 Specialverkstad för allt elektriskt och motorfordon <b>LADDNINGSTATION</b>
<b>Nyköpings Skrot- &amp; Lumpaffär</b> Inneh. Gustaf Andersson Tel. 48 Bost. 16 48 Köper och säljer allt vad till yrket hör Begagnade bilar och bildelar	<b>SPORT- och CYKELHANDLA hos</b> <b>Idrottsmagasinet</b> A.-B. J. Rytterkvist, Storg. 18, Västerås Tel. 14 11 Stadens äldsta och mest väl sorterade specialaffär i branschen	<b>Gustaf III:s Café</b> Kyrkogatan 66 Östersund Gott kaffe - Te - Choklad - Gott bröd Läskedrycker - Smörgåsar - Mjolk m. m. Kaffe m. m. utbäres Beställningar kan göras per tel. 853
<b>SUNDSVALL</b>	<b>ÖREBRO</b>	<b>Jämtlands</b> <b>Slakteriförening u. p. a.</b> De jämtländska jordbrukarnas försälj- ningsorg. för kött och fläsk. Mod. slak- teri. Prima och väl behandlade varor Gynna de affärsmän som föra våra va- ror, därigenom gynna Ni det jämtländ- ska jordbrukets produktion. Föreningens detaljaffär i Cityhallen re- kommenderas.
Anlita vår moderna <b>Bärgningsbil</b> <b>Ivar Petterssons Motorverkstad</b> Tel. växel 12 33. — 20 19 Öppet hela dygnet. Efter kl. 7 tel. 12 97	<b>Vid besök i Örebro</b> rekommenderas <b>Fenix, Freden, Terrassrestauranten</b> <b>BERGSLAGENS ALLM.</b> <b>RESTAURANTAKTIEBOLAG</b>	<b>BARNKLÄDER</b> Dam-Jumpers, Kofter, Underkläder, Strumpor och Vantar, stor sortering goda kvalitéer, billiga priser <b>FAHLÉNS, Prästgatan 27, Östersund</b>
<b>Järnkonstruktioner och smiden</b> för hus och fabriksbyggnader <b>Andersson &amp; Nilssons Smidesverkstad</b> Tel. 47 57, 47 67 — Sundsvall	<b>BRÄNNVED</b> av alla sortiment levereras över hela länet samt i minut i Örebro <b>ÖREBRO LÄNS SKOGSÄG.-FÖRENING</b> Tel. 157 02, 117 16	<b>RITZ KONDITORI</b> Rådhusgatan 37 Telefon 23 88 ÖSTERSUND
<b>Klintens Handelsträdgård</b> SUNDSVALL Telefon 38 03 Telefon 38 03 <b>SÄG DET MED BLOMMOR!</b>	<b>ARVID ANDERSSONS KONDITORI</b> (Harald Lindberg) ÖREBRO STORGATAN 20 TELEFON 124 02 <b>REKOMMENDERAS!</b>	
<b>UMEÅ</b>	Vid komplettering av Linneförrådet vänd Eder med förtroende till oss <b>Duktyger — Handdukar</b> Alltid det bästa till billigaste priser <b>SANDBERGS, Kungsgatan 53, UMEÅ</b> Rikst. 102	